

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Račun pri poštn. čekov.
zavodu štev. 11.842.

Borzna poročila se nahajajo na šesti strani.

Suspencija ustave na Hrvatskem

Mnenje pravniških krogov. — Notranji ministar pravi, da je zagrebska pokrajinska uprava zato obnovljena, da bi se jo moglo temeljito likvidirati!

Po čl. 134. ustave ni določen točan rok za likvidaciju pokrajinskih uprav. Pač pa je bil sprejet in v Službenih Novinah od 21. aprila 1922 obnarodovan Zakon o obli upravi, ki v Prehodnih odredbah predpisuje imenovanje velikih županov v trih mesecih. Ta rok je bil kasneje z zakonom podaljšan do 31. dec. 1922. Začetkom četrtega meseca odn. 1. januara 1923 so imele prirediti poslovati oblastne uprave. Imenovanja so se res izvršila in nato so te uprave res ene prej, druge kasneje, začele poslovati. V tem hipu je za ministre nastopila dolžnost, da po odobrenju ministarskega sveta postopno prenašajo posle pokrajinskih uprav na oblastne uprave po odredbah Zakona o obli upravi. To se je postopoma tudi vršilo in sicer v Sloveniji in Dalmaciji ter v Bosni prej, v Hrvatski bolj počasi.

Po vzpostavi oblastnih uprav je pripadala pokrajinskim namestnikom le še ena bistvena naloga: da predlagajo ministrom način prenosa poslov na velike župane. Ti predloži so že zdavnaj vsi predloženi in zato je bila funkcija pokrajinskih namestnikov povsod ukinjena. Čisto tehnični posel prenašanja poslov ter vodstvo še ne prenesenih uradnih zadev so vodili veliki župani v krajih pokrajinskih uprav, odnosno najstarejši uradniki.

Po členu 134. ustave in po Zakonu o obli upravi ni izključeno, da do popolne izvršitve likvidacije pokrajinskih uprav obstajajo poleg velikih županov še pokrajinski namestniki. Dokler ni prenešen zadnji akt iz arhivov pokrajinskih uprav na velike župane, odnosno na ministarstva, je formalno mogoče da sedi v svoji pisarni tudi pokrajinski namestnik. V Ljubljani n. pr. bi mogel še danes biti pokrajinski namestnik in bi spadal v njegovo področje — oddelek za socijalno politiko, ki še ni popolnoma likvidiran. Toda čim je eno ali drugo dosedanje področje pokrajinske uprave prešlo na velikega župana, ne obstoja nobena zakonita možnost, da se prenese nazaj na pokrajinskega namestnika. Po členu 134. ustave in členu 25. Zakona o obli upravi odločuje pač resortni minister po odobrenju ministarskega sveta o prenašanju poslov od pokrajinske uprave na velike župane, odnosno na ministarstva (v kolikor so predložene kompetence), a da bi smel minister ali ministri svet velikemu županu katerikoli mu zakonito izreči posel zopet odvzeti ter ga izročiti katerikoli drugi upravni instanci, pa naj si bo ministarstvu, srezkemu poglavarstvu ali pa pokrajinskemu namestniku, to je i po ustavi i po Zakonu o obli upravi izključeno. Takoga pooblastila nima ne minister, ne ministriški svet. Najmanj pa ima vlada pravico, da vzpostavi stare zakone, ki so po Zakonu o obli upravi derogirani!

Ministriški Svet je z različni rešenji velikim županom na področju Banovine prenesel različne posle pokrajinske uprave. V koliko so bila dotična rešenja v praksi provedena, na stvari v pravnem obziru ne more ničesar izpremeniti. Ako n. pr. veliki župan v Karlovcu vesled pomanjkanja lokalov in uradništva ni mogel dovolj naglo reševati mase aktov, ki so naenkrat prešli nanj, je to vprašanje, ki ga mora vlada rešiti s tem, da mu da prostore in uradnike. Nikakor to ne more biti opravičilo za revokacijo likvidacijskih rešenj. Za tako revokacijo ni nihče ni kompetenten.

Ako je Ministriški Svet z rešenjem od 23. avgusta 1924 obnovil kompetenco oddelekov zagrebske pokrajinske uprave za notranje stvari, prosveto in vere, poljoprivredno ter socijalno politiko pokrajinske uprave v Zagrebu, je s tem rešenjem kršil ustavo in zakon. To rešenje je v pravnem oziru ničeno in bodo odloki obnovljene pokrajinske uprave pravno neveljavni, ker bodo izdani od instance, ki nima več pravice dotična rešenja izdajati. Državni Svet, ki mu bo pripadla končna rešitev takih slučajev po izpajanju pritožbene poti, bo moral vse postopanje ukiniti. Nastale bodo nepregledne komplikacije na škodo strank, obenem pa na škodo ugleda države.

Pri tem je prav vse eno, ali take odloke podpisuje kak obnovljen pokrajinski namestnik, ali pa vršilec poslov. Kar je bilo enkrat pokrajinskemu namestniku z rešenjem Ministarskega Sveta odvzeto, mu le-ta ni več mogel vrniti.

Ustava in Zakon o obli upravi bi nadalje bil kršen, ako bi se ne imenovali takoj novi veliki župani, kjer so že obstojali. Tudi ponovna podreditve županijskih in kotarskih oblasti pod oddelek za notranje stvari v Zagrebu je kršenje člena 134. ustave, oziroma člena 25. Zakona o obli upravi.

Z eno besedo: vlada lahko združuje izvedbo likvidacije pokrajinske uprave v tem oziru izdala kako rešenje, ne more več nazaj.

Gosp. Davidović in tevariši so, ko so podpisali predložbo odn. 23. avgusta,

1924, kršili slovesno prisego ministrov na ustavo in zakone. Odgovorni so za posledice.

Kaj pravi g. Nastas Petrovič.

Beograd, 26. avgusta. r. Vzpostavitev pokrajinske uprave v Zagrebu je vzbudila v vseh političnih krogih v Beogradu, ko se je zvedelo za njo, največjo senzacijo. Nihče ni poprej ničesar vedel za ta korak in zvedelo se je zanj še-le iz zagrebskih vesti. Minister notranjih zadev Nastas Petrovič je izjavil novinarjem, da se je vlada odločila za ta korak, ker je likvidacija pokrajinskih uprav zadevala na ovire. Zakonske odredbe o ureditvi novih upravnih področij so pomanjkljive in številne institucije, kot oblasti odbori in drugi uradi, sploh niso še vzpostavljene. Tako so ostali mnogi interesi privatnikov nereseni in nakupljeni. Da se odstrani tako stanje, ki je izživalo nerazpoloženje v ljudstvu, je vlada sklenila ustaviti likvidacijo pokrajinske uprave v Zagrebu. Likvidacija pa se bo takoj zopet nadaljevala, kakor hitro bodo predhodna predela končana. Vlada bo šla za tem, da ta predela jim prej konča in da dosedanje formalno likvidacijo pokrajinske uprave spremeni v faktično.

G. Nastas Petrovič je ostal dolžan odgovoriti za očitke, da je ta korak vlade protustaven. Njegova izjava je seveda samo izgovor, da se skriva pravi vzrok: Radičev veto proti nadaljnjemu izvajanju vidovdanske ustave. Najbolj originalna je pa utemeljitev, da je vlada zato obnovila pokr. upravo, da jo potem lahko temeljitje likvidira! Radič je torej zahteval povratek hrvatske eksekutive zato, da se jo končno odpravi! Kakšna glupost, ko je vendar na dani, da hoče Radič, da bi bila vzpostavitev pokr. uprave korak na poti vzpostavitve ostalih institucij, ki so potrebne za njegovo politiko!

Ferrero o sodobnih problemih

Italijanski sociolog Guglielmo Ferrero, ki je v puščavi današnje razdrobenosti kakor zelena oaza in se ne da zavesti po nobenem kvaternem pojavu izpričena družbe, je pravkar izdal novo knjigo, zbirko esejov »Discours aux sours». Delo je izšlo v Parizu pri Sagittairu in obsega niz študij o najvažnejših vprašanjih, ki se pojavljajo v naši zmedeni in zmotni sedanjosti.

Zbirka otvarja esej o devetnajstem veku, katerega imenujejo »najprejnejše stoletje najbolj zdravega reda in največje svobode v zgodovini». V razpravi »Večna prošnja« postavlja Ferrero paralelo med francosko in rusko revolucijo, od katerih pravi, da je bila prva začetek, druga pa zaključek velike epohe. »Francoska revolucija je bila svetla točka, ki je tvorila izhodne mlade, plamete, jasne zapadne civilizacije, katere je hotela osvojiti svet s svojo jasnostjo. Po rusko revolucijo pa se je morala zgruditi utrujena in ostarela.« To so Ferrerove besede, ki si jih velja zapomniti.

Razprava »Suženj gospodar in osvoboditelj tiran« govori o vzajemnih odnošajih med siromaki in bogataši, delavci in gospodarji. Po celi zemlji se čuje kričanje, da so narodi sužnji bogatašev, bogataši pa se opravičujejo, da so žrtve delavske tiranije. Delo in kapital se medsebojno preklanjata kakor dva jetarja. Prav pa nima ne ta, ne oni, marveč sta oba sužnja tretjega tirana, katerega smatrate oba za svojega rešnika. »Danes je v evropski civilizaciji samo en tiran. To so neštevilni železni in jekleni stroji, kateri nas silijo k neprestanemu delu. Edino, če pridejo bogataši, delavci in siromaki do prepričanja, da je treba živeti enostavnije, se bo ta stroj ustavil. Toda stroj je treba obvladati z voljo, postaviti ga je treba v službo, ne pa mu slepo služiti.«

Vsa današnja kriza je po Ferrerovi sodbi kriza volje. Naš rod ni ne zna odgovoriti na vprašanje: »Ali vem, kaj hočem?« Zlo, od katerega gine sodobno človeštvo, je razstrojstvo volje. Radi tega propadamo vsi po vrsti.

Ferrero zaključuje svojo knjigo s sledečimi značilnimi stavki: »Bile so že surovejša, božnejša, manj preločena črna epoha, toda ljudje so jih preživeli, ker so vedeli kaj hočejo. Voda jih je sigurna volja, ki je imela podlago v idejah. Mi smo gospodarji zemlje, kralji prirode, znamo in razumemo vse, toda sebe ne razumemo. Vseled konvulzivnega trešenja volje smo popolnoma nemočni. Stremimo za vsem negativnim in nemogočim in iščemo naš nasprotne od onega, kar se hoče naši resnični in globoki volji. Iščemo mrak, suženjstvo, bole, anarhijo, omračenost, vojno, v teoriji pa se navdušujemo za luč, svobodo, bogastvo, red, ljubezen in mir. Gospodari vseljivosti! Ljudstvo samih sebi. Čemu? Vzrok leži na čelni in ga vendar ne poznamo. Kar razume otrok, tega ne morejo zapaziti filozofi. Človek, bitje, že na svoji naravi emajno, nima zausanja v nič, niti v resnici, niti v dobroto, niti v lepoto. Merda veruje v kaj, toda zavrača ne ničmur. Vsaka težnja za brezmejnimi končanje z anarhijo dektrin in v zabliodi volje. Radi tega vlada danes povsod enolozna anarhija.«

Ferreroova knjiga izzveneva v akord pesimizma in nevere. To se pravi, da se najjasnejši sodobnih glav polašča obup nad človekom našega časa.

Po pogodbi med Anglijo in sovjetsko Rusijo

Pogodba ki se je nedavno podpisala med Anglijo in sovjetsko Rusijo, je vzbudila v angleški javnosti mnogo nezadovoljstva in ostre kritike. Kajti z njo je združenih več novosti, s katerimi se ne morejo sprijazniti vsi Angleži.

Prva novost, ki je vzbudila splošno začudenje, je fakt, da Macdonald ni sklenil pogodbe v imenu kralja Velike Britanije, Irške in prekmorskih britanskih dominijonov, kot cesarja Indije, marveč v imenu »Velike Britanije in Severne Irške«. Anglija ne funkcira kot monarhija, marveč povsem enostavno samo kot Velika Britanija in Severna Irška, katero reprezentira njena vlada, ne kralj. To je popoln novum v angleški diplomatski praksi, kajti doslej je silne posle formalno sklepal edino kralj s polnim svojim naslovom, z najnovjšo pogodbo pa je angleški suveren popolnoma izločen iz tega mednarodnopravnega akta. Po oficijozni razlagi utemeljuje Macdonald svoj korak s tem, češ da je treba vzdržati cravnosejeb v pogodbi, ker ne gre, da bi sovjetska vlada, ki je brez suverena, sklepala pogodbo s kraljem, namesto z vlado. V polemiki z novo Macdonaldovo prakso, navajajo listi, n. pr. »Daily Chronicle«, da se je že 22. maja letošnjega leta podpisala pogodba s predsednikom avstrijske republike, pri čemer so se uporabljale stare formule.

Nova Macdonaldova formula pa ima še druge, več kot formalne posledice. Macdonald, ki je le ministriški predsednik Velike Britanije in Severne Irške, je po novi formuli podpisal pogodbo le v imenu teh dveh; potemtakem nova sovjetsko-angleška pogodba dominijonov in Indije ne veže, ker bi bil za njo potreben podpis kraljev. Treba je tedaj posebnih pogajanj in posebnih pogodb še med sovjetsko Rusijo in dominijoni ter Indijo, o čimer je implicite hkrati rečeno, da lahko tudi dominijoni sami sklepajo ne le pogodbo s sovjeti, marveč sploh pogodbo s tujo državo. S tem da je Macdonald izločil iz vnanjepolitičnega akta kraljevo osebo, ki je danes edina resnična vez, ki veže Anglijo s njenimi dominijoni in Indijo, je pretrgal to vez in postavil sam dominijone za korak naprej v njihovem prizadevanju, da sodelujejo vidno tudi v vnanji politiki imperija, hkrati pa menadoma pred ves imperij postavil celokupen problem skupnosti. Macdonald tudi ni gledel pogajanj s sovjetsko vlado zastopnikov dominijonov niti povabil na sodelovanje niti jim seveda pogodbe pozneje predložil v podpis.

Razumljivo je, da je Macdonaldov novum napravil v dominijonih pravak učinek, kakor ga je po svojem posrednem in neposrednem pomenu moral imeti. Povod se s posebnim poudarkom naglašuje, da se z izločitvijo kraljeve osebe izločuje tudi edina prava vez med posameznimi članii imperija, da se s tem toliko kot priznava popolna emancipacija dominijonov, hkrati pa da se s prenateljnostjo ustvarja konfuzija.

Ce je bilo pametno, da Macdonald s svojim aktom, ki je izvršen očividno z ozirom na sovjetsko naziranje ter na radikalnejše elemente v angleški delavski stranki, postavlja še nev problem v vrste že itak dovolj številnih problemov angleškega imperija, bo pokazala nadaljnja usoda njegovega vladanja.

Politične beležke

+ Neprestano falsificirajo klerikalci slike pravega položaja v državi, da ne bi njihovi pristasi videli resnice in da ne bi sami morali priznati nevezdržnosti celokupne situacije. Eno najprihujljivejših sredstev »Slovenca« je politika pitla noja. Ko zagledajo klerikalni kolevoje dogodek, ki stoji v prehodnem nasprotju s njihovimi lažmi, pa brž z glave v posek. V nedeljo se je vršila v Surdulici velika spominska slavnost za tamenje žrtve vojne krutnosti. Kralj je imel pri tej priliki govor v katerem je energično povdaril narodno in državno jedinstvo. Ker klerikalni kraljevi ministri tega jedinstva ne priznavajo, je »Slovenec« celo svečanost v Surdulici s kraljevim govorom vred kratkoma zamočel. Edini list v Jugoslaviji, ki o tem velevažnem dogodku ni napisal besedice! — Na Hrvatskem vzpostavila vlada vsled Radičeve ultimata pokrajinsko upravo odnosno »hrvatsko eksekutivo«, kakor pravijo zagrebski blokaški listi. Ta ukrep je vzbudil v vsaj državi senzacijo in postavil ustavno vprašanje v ospredje celokupne politike. »Slovenec« je tudi ta dogodek zamočel. Težko mu je povedati, kako velike uspehe je dosegel Radič in kakve klaverno so se klerikalci blamirali s svojo prvo »avtonomistično« zahtevo po enem velikem županu za celokupno Slovenijo! — Zato pa svoje štatilec in prijatelj zabava s purističnimi uvodniki! V članku »Konec pačenja« dokazuje, da se demokrati krivi »mrcvarjenja slovenske« ker je v ustavi napisano »srez« in ne »okraj« in ker se pravi šumska direkcija ne gozdarsko ravnanjstvo. Da bi bolje dokazal svojo vemo za »čistost slovenske« je »Slovenec« svoj članek popeljal z naravnost neverjetno množino tuji besed in najdržnejših laži. Meste poročil o velikih dogodkih pa priobčuje debelo tiskane telegrame o dozdevni koru-

vec (po Boschettu do cerkve Sv. Ivana). Proga je dolga 140 km. Odhod s starta pri »rumeni hiši« nad Barkovljami. Dirkači, ki se nameravajo udeležiti te prvenstvene tekme, naj se čimprej prijavijo na naslov: Anton Podbršček, Trst Torre Bianca, 39/I. Prijavnina k dirki znaša 4 lire. Rok za prijave poteče 10. septembra.

+ Višek partizanskega cinizma. »Slovenec« poroča, da zboruje v Beogradu partijska komisija SLS za premeščanje in nameščanje profesorjev in učiteljev. Kdo plača to gospodo, tega ta koruptna družba ne pove. Najzanimivejši je cinizem, s katerim se priznava, da ministar prosvete enostavno po svojih strankarjih daje izdelovati protizakonite premeštve in imenovanja. Koliko je SLS klicala nasilju prejšnjega režima, a brez dokaz! Zda pa lista SLS kar priznava, da je strankarstvo glavna stvar, zakon in človeški ali službeni obzir pa nič. To je prav dober pouk za one naivne, ki še vedno menijo, da more klerikalci biti pravičen. Za nas je pa tudi dober nauk za bodočnost. Famosni komisiji, ki na državne stroške v Beogradu gaji zakone, kličemo: *Svaka sila do vremena!* Pod svojo nesolidno zgradbo, ki sloni na hrbtu Stipe Radiča, se boste zadušili sami.

+ Klerikalci opeharili penzioniste. Kakor znano, je prejšnji finančni minister Stojadinović sklenil odrediti za 1. avgust izplačilo aktov na povnanje draginskih doklad vpokojencev, za kar je kredit dovoljen v državnem proračunu. Aktenti so bili neizbežni, ker bi bila tozadevna uredba morala pasirati finančni odbor, glede nje vsebine pa so obstojala nasprotja, ker so samostojni demokrati zahtevali, naj se takozvanim kronskim vpokojencem radi izravnave izplačajo večje draginske doklade. Novi finančni minister je to izplačilo opustil, češ da bo za 1. september že pripravljena uredba. Danes je že 27. avgust, o uredbi pa ni ne duha ne sluha. Pa tudi akonta ni. Pač je bila v Beogradu deputacija vpokojenskih organizacij, ki so jo klerikalni ministri izkomplementirali s obljubami. Minilo je sedaj že dosti časa, a vlada se ni ganila, pač pa je denar, namenjen vpokojencem, uporabljen za plačilo haka bosanskih begom. Vseled tega se je v vsaj državi vpokojencev polastilo velikansko razburjenje.

+ Ne sporazum, popolno razsulo! Hočejo! Vsak dan imamo priliko, objaviti kako novo izjavo Radiča, ki zadnji čas, odkar je prišel iz Moskve, povsem odkrito razglasa, da hoče razbiti Jugoslavijo. Vse, kar se pod Davidovičev vladno dogaja na Hrvatskem, ni nič drugega kot priprava za državni prevrat. Če pomisli Radič mezinac, pa že grabi za celo roko, da z njo upropasti telo. Včeraj je vlada odpravila na Hrvatskem velike župane, ukinila oblasti in zopet postavila za celo Hrvatsko pokrajinskega namestnika. Včerajšnji »Hrvat« piše, da vzpostava pokrajinske uprave ni nobena koncesija hrvatskemu programskemu stališču v notranji ureditvi države. »Hrvat« meni, da je ta korak Davidovičeve vlade ipak energičen in »pameten«, četudi pomeni le prehod nazaj k letu 1918. Iz Beograda pa poročajo, da so se zadnje dneve preteklega tedna radičevci pogajali z g. Davidovičem že o restavraciji dostojanstva hrvatskega bana. Pogajanja se bodo nadaljevala po povratku ministrskega predsednika iz Peči. Radičevci zahtevajo, da mora biti sedaj banski položaj mnogo višji, nego je bil preje in hočejo, da bi imel ban izvestne prerogative in suverene kompetence kot da bi bil vladar. Ban bi tudi moral biti iz vrst poslancev, ki so člani »Hrvatskega zastopstva«. Evidentno je, da bi na ta način postavili v Zagrebu prezidenta radičevsko-sovjetske republike, ki bi — ker bi razpolagal z vsem uradništvom, z vso policijo in z vsem vojaštvom — lahko prvi dan po svojem nastopu tudi »formalno« razglasil neodvisnost hrvatske republike.

+ Denarne zavode vlačijo v dnevnopolitiko. »Slovenec« se je spustil na opazilo pot, da je zopet začel spravljati ljubljansko Mestno hranilnico v politični buj. Ko je bil razpuščen ljubljanski občinski svet in so s tem prenehali njegovi člani biti občinski svetovalci, so oni avtomatično morali izpasti tudi iz odbora Mestne hranilnice, v kolikor so bili vanj voljeni. S tem je sama od sebe morala nastopiti nadomestitev odbora Mestne hranilnice z gerentom in svetovom. Hudočija je iskati v tem keraku kake druge motive. To je pač pridržano SLS, ki ji je laž že prešla v meso in kri. Mi bomo začeli vračati tej gospodi mlo za drago.

+ Zemljoradniki v Bosni. Po osvobođenju je v Bosni začelo prav nadebudno zemljoradniško gibanje, ki se je odlikovalo po svojem doslednem stališču protiv bogom. Kasneje je to gibanje žal prišlo v roke demagogov, zdej pa so ga zapeljali naravnost v vladu g. Mehmeda Spahie. Kakor podpira g. Puceli klerikalno vlado v Sloveniji, tako podpirajo bosenski zemljoradniki begovski režim. To je med pristasi vzbudilo silno ogorčenje. Po vestih, ki prihajajo iz Bosne, je usoda zemljoradniške stranke tamkaj započeta. Nastopile je vsled žalostne politike zemljoradniškega vodstva dejstvo, da je zemljoradniški pokret v Jugoslaviji, v kolikor je političen, v likvidaciji.

Iz Primorja

+ Kolesarska dirka za slovensko prvenstvo Julijske Kralje. Sportno društvo »Adria« v Trstu, ki je priredilo 3. t. m. veliko dirko po Krasi, organizira za nedeljo 14. septembra veliko kolesarsko dirko za slovensko prvenstvo Julijske Kralje. Dirka se bo vršila ne sledeči prog: Trst (Barkovlje), Prosek, Devia, Šivan, Miren, Gorica, Ajševica, Ajdovščina, Vipava, St. Vid, Razdrto, Senožec, Divača, Lokev, Bazovica, Ključ, Loka, Ekenec.

vec (po Boschettu do cerkve Sv. Ivana). Proga je dolga 140 km. Odhod s starta pri »rumeni hiši« nad Barkovljami. Dirkači, ki se nameravajo udeležiti te prvenstvene tekme, naj se čimprej prijavijo na naslov: Anton Podbršček, Trst Torre Bianca, 39/I. Prijavnina k dirki znaša 4 lire. Rok za prijave poteče 10. septembra.

* Nušičev »Navaden človek« na Opčinah. V nedeljo 24. t. m. so igrali na Opčinah v Kettejevi dvorani učinkovito in duhovito Nušičevo veseleloigro v treh dejavnih »Navaden človek«. Igra se je uprizorila dvakrat, prvič popoldne, drugič zvečer. Večerna predstava je bila boljše od popoldanske, igrali pa so člani mladinskega društva »Prosveta« na Opčinah.

* Otroci na ulici. Že od sobote popoldne se nahaja na poveljništvu mestnih stražnikov pri Sv. Justu v Trstu tri leta star otrok, kostanjevih las, ki ne ve povedati kako mu je ime in kje stanuje. Izgubljenec je obut v sandale in nosi belo obleko.

* Možgane si je pretresel 32 let stari zidar Jakob Rossano, ki je peljal na Groti, kjer zidajo nov svetilnik, po ogradijo samokolnico. Najbrže je nesigurno stopil pri tem padel z ogradija. Radi padca si je pretresel možgane.

* Konec gozdarske razstave v Tolminu. V nedeljo se je zaključila v Tolminu ob navzočnosti prefekta Nencetića, zastopnika videmske pokrajine, občin gornje sorške doline, trgovskih zbornic v Vidmu, Gorici in Trstu ter vojaških reprezentantov tolminske gozdarske razstave. Ob zaključku so se razdelili darovi, katere so seveda prejeli skoraj izključno Italijani in fašistovski simpatizerji.

* Če zaspiš na prostem. V nedeljo se je delavec Milanese tako napil, da ni mogel peš domov. Prikolovratil je s težavo do ribnjega trga, tam pa je legel na neko klop in se zazibal v prijetno spanje. Ko se je zjutraj zbudil, se je najprej potpal po žepu, od kodar pa mu je med tem izginila listnica s 625 lirami. Okradencu ni preostalo nič drugega, kakor da naznani tatvino policiji in da spravi vsa upanja v žep. Da bi varnostna oblast izsledila nočnega tatu, je seveda prav malo izgledov.

Prekoceanski polet z Zeppelinom

Tekom zadnjih let so gradili v Zeppelinovih tvornicah za balone na Nemškem kolos, ki je pravkar dovršen in katerega klobi Amerika na račun reparacij. Balon nosi povojno št. 3, v resnici pa je 126. vodilji zrakoplov, kateri je izšel iz Zeppelinovih tvornic.

Novi Zeppelin predstavlja zračno križarko ogromnih dimenzij in je skonstruiran na podlagi praktičnih izkustev v Zeppelinovih tvornicah za vodilje zrakoplove tekom zadnjih 25 let. Ravnakar ga polnijs s plinom, nakar se bodo vršile štiri poizkuse vožnje, dve daljši in dve krajši. Razume se, da so balon na daljši poti ustavi tudi v Berlinu, kjer bo pristal, da si ga Berlinčani ogledajo, predno ostavi nemška rodna tla za vedno.

Ameriški Zeppelin, ki so ga napravili Nemci pa ni prva ladja te vrste, ki se upa na drzno pot čez »veliko lužo«. Prvi so se lotili takega podjetja Angleži s svojim balonom »R 34«. Šli so na pot v najugodnejšem vremenu in so nekoliko časa srečno križarili po zraku. Preleteli so ocean, toda v zadnjem momentu bi bili vožno malone zapeljati s lastnimi življenji. Pri spuščanju na ameriška tla se je balon raztrgal in letalci so komaj odnesli zdravo kožo.

Zeppelin, ki so ga izdelovali Nemci za Ameriko je sicer dokaz, da sodobna tehnika v marsičem prekaša poskuse zadnjih let, vendar pa obenem priča, da se zračni baloni bistveno niso izboljšali in da je njih uporaba še vedno problematična. »Z. R. 3« ima ogrado iz aluminija in jekla, katero je prepleteno s tenko plastjo bombažaste tkanine. Blago je prebravano z nekim trpežnim lakom ter ima 14 rezervnih prostorov za plin. Okolu balonovega telesa visi neštevilno balončkov, ki so tudi napolnjeni z rakom. Pod balonom se nahaja gondola in prostor za pasazirje. Gondola je koničasto zaostrena in nosi nad prostorom za motorje propeler. Ta meri v premeru blizu 4 m.

Nadvo-zanimiva je notranja uredba balona, ki ima prostora za 30 oseb. Poveljnik balona ima posebno kabino s posteljo, mizo, stoli in omaro. Častnikom sta na razpolago dve kabini s štirimi posteljami. Moštvo ima šest spalnih soč z dvanaestimi posteljami in drugo opremo. Vsi ti prostori se nahajajo v notranjosti balona, ki nudi jako udobno zavetišče.

Za potnike je namenjen prostor med gondolo in balonom. Oddod se odpira vsakomur prijeten pogled na svet pod balonom. Ti oddoki so zelo elegantni in ne znojstajajo prav nič za vagoni Pullmanovega tipa. V vsakem prostoru se nahajata dve postelji, miza, stol, klop in omara. Ti predmeti se lahko sestavijo in razstavijo. Vsaka kabina ima trojno okno. Prostori so obliži s takim blagom, ki ga ne prodre noben glas. Potniki ne bodo čutili nobenega vrhanja motorja ter se bodo lahko popolnoma prepustili svojim mislim.

Na balonu se nahaja seveda tudi kuhinja ter poseben oddelek za umivanje in kopanje. Kuhalo se bo s pomočjo električne priprave. Poleg tega ima balon nad dvajset rezervnih prostorov za prtljago, pošto in provijant. Vodilji zrakoplov lahko prenese teže 41 tisoč kilogramov. Na poletu čez ocean ga bo vodil doktor Ekenec.

Naši kraji in ljudje

Ceški zdravniki v Beogradu

V petek zvečer so se pripeljali v Beograd člani «Mlade Generacije Lekarstva» iz Prage, ki so se podali na naučno ekskurzijo v našo državo. Ko so se gosti odpeljali od svoje naporne vožnje, so si tekom sobotnega dneva razgledali sanitetne naprave v prestolnici in druge znamenitosti. Predpoludne so si ogledali tudi narodni muzej za etnografijo, potem pa so posestili državno bolnišnico, kjer so se posebno zanimali za kliniko zdravnika Stankovića. Opoldne se je vršila na čast gostom banket, katerega je priredilo «Srpsko zdravniško združenje» v hotelu «Palais». Banketu je poleg drugih odličnikov prisostvoval tudi minister za narodno zdravje dr. Behmen, češkoslovaški odpravnik poslov v Beogradu in predsednik beograjske mestne občine. Izrečenih je bilo več zdravic. Najvažnejša je bila zdravica dr. Ivkovića, ki je poudarjal v imenu jugoslovenskih zdravnikov, da pomeni poset Čehov v Beogradu tudi korak naprej za zblizanje slovanskih zdravnikov in izrazil željo, da se čim prej ustanovi Zveza slovanskih zdravnikov. Nato je napil sanitetni šef polkovnik Bogdanović, zahvalil pa se je za iskrene pozdrave dr. Tuma, predsednik organizacije, ki je priredila ekskurzijo.

Popoldne so se češki zdravniki odpeljali v Zemun, kjer so si ogledali zavod za slepce. Sprejeli so jih invalidi in uprava njihove institucije. V imenu zavoda uprave jih je pozdravil administrator zgradbe gosp. Ramadanović v češkem jeziku. Čehi so se v domu za invalide mudili delj časa ter jim je bila tudi prirejena zakuska. Zvečer so se češki zdravniki odpeljali v Bosanski Brod in v Sarajevo, kamor so prispeli v ponedeljek in si ogledali tamkajšnje sanitetne naprave, nakar so nadaljevali svojo pot v Dubrovnik, nato pa posetijo še Cetinje, Split, Šibenik, Krk, Sušak, Crikvenico, Zagreb, Rogaško Slatino in končno Ljubljano. Iz Ljubljane se 14. septembra vrnejo v Prago.

Učiteljski kongres v Dubrovniku

Dubrovnik, 23. avgusta. Bolj in bolj se bliža radosten trenutek otvoritve učiteljskega kongresa, ki se vrši na divni obali najlepšega dela jugoslovenske revijere. Dubrovnik je zadnje čase doživel več srečnosti, za katere se je odel v praznično obleko, toda tako iskreno še nikdar ni razobešal zastav kakor te dni, ko pričakuje učitelje, vzgojitelje našega naraščajočega, ki naj bo trdno jamstvo za naš obstoj v prihodnosti. Že čim despe potnik v Gruž, opazi, da se pripravljajo nekaj nevsakdanjega. Mnoge hiše in vile so ovite v državne in narodne zastave, katere vitrajo tudi z javnih poslopjij. Kakor vselej ob posebno svečanih prilikah, je mestna občina dubrovniška tudi za učiteljski kongres izdala oklic, s katerim poziva meščanstvo, naj izkaže milim gostom, ki pridejo v njihovo sredo, vso gostoljubnost in ljubeznjivost. Proglas je praveciti dokaz navdušenja, s katerim priznava Dubrovnik važno delo narodnega učitelja v naši državi. Toliko srčnih tonov in iskrenega priznanja se ne bere ob vsaki podobni priložnosti. Nadvse dostojno pozdravljajo učiteljsko časopisje. «Dubrovački list» je priredil posebno izdajo, v kateri je opisal gostom vse znamenitosti svoje okolice. Ta list bo učiteljem najlepši vodnik po mestu in njegovem sosedstvu. Da pa bo razpoloženje še bolj

pristno, zato je poskrbel dubrovniški rojak, pesnik Ivo Vojnović, ki je posvetil učitelstvu na uvodnem mestu «Dubrovačkega lista» vznešen sprejemni članek, katerega bo gotovo vsak učitelj vzel tako, kakor je bil napisan, to je s srcem. Jutri, v nedeljo ob 8. zjutraj, se kongres otvori. Nobena dvoma ni, da bo njegova otvoritev obenem tudi najlepša manifestacija našega državnega in narodnega edinstva.

Dubrovnik, 25. avgusta.

Včeraj dopoldne se je vršila seja širšega odbora Udruženja jugoslovenskih učiteljev, na kateri so bili sprejeti formalni sklepi glede čim hitrejšega in boljše delovanja kongresa. Na seji se je razvila precej ostra debata o vprašanju, ali naj se na jutrišnji glavni skupščini odpotuje brzojavni pozdrav ministru prosvete dr. Korošcu. Proti so se izrekli skoro vsi Slovenci in Zagrebčani, definitivni sklep pa je bil prepuščen popoldanski širši seji vseh delegatov.

Ob pol 11. so odšli zborovalci z godbo in zastavami na čelu na Pile, nato pa v veličastni povorki, ki je štela več tisoč oseb, pred Gunduličev spomenik. Tu je imel predsednik Udruženja Stanković krasen govor o veličini Dubrovnika in slavnem pesniku, ki je bil prorok narodne bodočnosti in Jugoslovenstva. Polovični venec na njegov spomenik, je naglašal, da bodo jugoslovenski učitelji vedno stali zili veliki jugoslovenski ideji. V tem trenutku je zasvirala godba državno himno, ki so jo peli vsi navzoči odkritih glav. Občinstvo je prirejalo učiteljem neprestano viharne ovacije. Izpred Gunduličevega spomenika je krenila povorka, da položi venec pred spominsko ploščo padlim osvobodilcem. Patriotske govore v spomin padlim herojem je sprejel množica naroda z nepopisnim navdušenjem, ki je doseglo vršek, ko je godba zaigrala himno «Rado ide Srbini u vojnike». Dolgotrajno vzklikanje Jugoslaviji, njeni veličini in bodočnosti, kralju in svobodni domovini kar ni hotelo pomehiti. Dubrovnik je bratski sprejel jugoslovenske učitelje in dokazal, da v njem še ni bilo večje slavnostnejše manifestacije za bratstvo, svobodo in edinstvo.

Popoldne, pred pričetkom konference glavnega odbora in delegatov učiteljskih društev, je bilo poslano brzojavno soznanje Srdulici. Po gotovih formalnostih se je nadaljevala razprava o učiteljskih zahtevah in o resoluciji, ki se predloži glavni skupščini.

Fantovska nedelja v Mariboru

Maribor, 25. avgusta.

Nad mesec dni so klerikalni listi delali reklamo za svoj «fantovski dan» v Mariboru, ki bi naj zopet strnil klerikalne vrste na bivšem štajerskem in ki bi naj bil manifestacija klerikalne politike — obenem pa priprava za pričakovane volitve v državno in v oblastno skupščino. Da bi bila udeležba čim večja, so agitirali z novimi ministri in z obema slovenskima škofoma in seve s prižnic. Razne ugodnosti, kakor znižana vožnja, brezplačna prenočišča, znižana vstopnina na industrijsko-obrtno razstavo in slično so privabile v Maribor marsikaterega, da je izrazil priložnost in si ogledal mestno življenje. V soboto popoldne, ko je zboroval največji odsek, si na primer lahko videl mladino s fantovskimi znaki, ki se je v «naravnost vriskajočem razpoloženju» prevažala v čolnih pri «treh ribnikih». Tudi ni bilo videti mnogo «fantov» ob šestih popoldne na mestnem pokopališču, ko se je odkril nagrobni spomenik dr. Karlu Verstovšku. Akoravno se imajo ravno orlovske in druge klerikalne organizacije zahvaliti za svoj ob-

stoj v veliki meri baš delu pokojnega Verstovškega, je bila njih udeležba pri odkritju spomenika skromna. Spomenik sam je zelo primitivno izdelana, lepa misel: pod vrbo žalujko vzhajajoče solnce svobode nad mestom Mariborom, spredaj pa slovensko dekle z lovorjavi vencom.

Sobotna večerna bakljada, ki bi naj vzbudila praznično razpoloženje za prihodnji dan, je imela komičen konec. Udeležiti bi se je menda morale tri godbe, slaba organizacija pa je povzročila, da so se godbe s svojimi priveski zaman lovile po mestnih ulicah. Ko je ena izmed njih odšla po Aleksandrovi cesti proti Grajskem trgu, je šla druga po Sodni ulici iz Tattenbachove ulice in po Aleksandrovi cesti proti kolodvoru, nakar se je prva obrnila in jo urnih korakov ubrala za njo. Kmalu nato pa je prišla še tretja in odložila lampijone v Zadrugi gospodarski banki.

Kot najsilnejša točka sporeda je bila na programu slavnostna povorka in potem manifestacijsko zborovanje. Slavnostni sprevod so otvorili štiri fantje na konjih (znani mariborski obrazi), nato je korakal «Orke»; vsega skupaj blizu tristo. Pri štirih orlovskih praporih je bilo četrto cerkvenih bander. Za tremi mariborskimi fanti v gorenjskih narodnih nošah je korakal drugi del procesije, fantje in mošje iz cele škofije, razdeljeni po dekanijah. Gledalca je frapirala majhna udeležba iz nekaterih dekanij, n. pr. iz Vuzenice. Šlo je zraven vse: od šolarjev («mladi kot mleko, sveži kot kri», kakor je pisala zadnja «Straža») do starčev s palico v roki in cigaro v ustih. Ugoden vtis so naredili Prekmurci s svojimi preprostimi, otožnim petjem. Pri tako veliki reklami in obvezni udeležbi vseh mladinskih organizacij bi se smela pričakovati večja udeležba.

Pridiga ljubljanskega škofa je vidno razočarala štajerske mladeniče in je vse težko čakalo konca. Prvi govornik je bil dr. Hohnjec, ki je prinesel pozdrave jugoslovenskega kluba. Toda tako prazno besedičenje s slabimi dvotipi je slišal še malokdo. Višek njegovega govora je bil, da je poslal politične nasprotnike organizirani svobodnomiselno gonjo na — Marsu! Slavnostni govornik dr. Korošec, privlačna sila fantovskega dne, je izostal ter ga je kot «vojni nadomestek» zastopal minister Vesenjak. Imel je pridigo, za katero ga je lahko zavidal ljubljanski škof; pokazal je, da je izgrešil poklic, ker je postal profesor in minister. Tehtno in jedrnat pa je govoril dr. Basaj o idealnem Orlu. Zadnjih govornikov, bogoslovca Meška v imenu dijaštva in nekoga kmetskega fanta pa je slišalo že komaj peščica ljudi, ker se je velika večina porazgubila poprej h kosilu.

Popoldanski nastop Orla je motila huda nevihta.

Taki so bili fantovski dnevi na zunanji Maribor jih je ignoriral. Kljub «Stražnemu» pozivanju in prikritim grožnjam razen nemškega gostilničarja Spatzeka ni razobesil zastave noben Mariborčan.

I oljate in suhe barve

pristni krajski firnež, terpenin, laki, prašno olje, špirit gorljiv, karbolin, salmijak, slikarske in plesarske potrebščine.

Ravhekar & Derganc

Pred škofijo št. 20 4481/a

Telefon 730 Kino Ljubljanski dvor Telefon 730 27., 28., 29. in 30. t. m.

Ossi Osswalda Milijardni soupe

po istoimenski opereti v b. dejanjih v glavnih vlogah Ossi Osswalda, Hanni Reinwald, Georg Aleksander, Viktor Janson, Paul Biensfeldt, Robert Scholz. Refia Viktor Janson Predstave ob nedeljah ob pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8., in 9. uri. — Ob delavnikih ob pol 5., pol 8. in 9. uri.

Dom za siromašne dijake v Beogradu

V Beogradu se je osnoval odbor, ki si je stavil nalogo zgraditi dijaški dom, v katerem naj dobe stanovanje in po možnosti tudi hrano siromašni dijaki iz cele države, ki bi hoteli študirati na beograjskih srednjih in visokih šolah. Prvotno je bila zamišljena akcija v prvi vrsti za dijake iz Hercegovine, ki je ena najbednejših pokrajin Jugoslavije. Tekom časa pa je odbor razširil osnovo za dom tako, da je sedaj zamišljen za dijake iz vseh pokrajin, v prvi vrsti pa iz oddaljenih, zlasti iz Južne Srbije, iz Črne gore in iz Slovenije. Dom bo vršil torej poleg socialne tudi važno narodno-vzgojno nalogo, ker se bodo v njem vzgajali v bratskem sožitju mladeniči iz najrazličnejših naših pokrajin.

Odbor v katerem so med drugimi ministri predsednik Ljuba Davidović ter profesorji vseučilišča Bogdan Gavrilović, Stanoje Stanojević in Vladimir Čorović, se je obrnil te dni s posebnim oklicem na jugoslovensko javnost, katero prosi, da po svojih močeh podpre njegovo akcijo. Poveril je obenem akademike beograjske univerze, da zbirajo vsak v svojem okrožju prostovoljne prispevke. Za Slovenijo je poverjena ta naloga g. cand. med. Zdoišku.

Nadejamo se, da bo apel rodoljubnih Beograjčanov našel tudi med nami primerne odziva, saj bodo deležni dobrot dijaškega doma tudi siromašni dijaki iz Slovenije.

Dopisi

VRHNIKA. V nedeljo, 31. t. m. se vrši občni zbor krajevne organizacije JDS v salonu gostilne Mantua, in sicer točno ob 10. dopoldne. Občni zbor poseti imenom centrale dr. Rape. Ker je pričakovati zanimivega poročila, naj se udeležijo občnega zbora ne samo člani krajevne organizacije, ampak sploh vsi naprednjaki.

PLANINA PRI RAKEKU. Razmejitevna komisija je izvršila, kakor je bilo čitatelj v «Slovenec», svoje za nas uničujoče delo. Zmagali smo v toliko, piše omenjeni list, da nam pripade celo Cerkljsko jezero. Le bedaki morejo obelodaniti kaj sličnega. Ali niso pričeli že leta 1922 cementirati mejo — uro in pol hoda od vasice, ki leži onkraj jezera pod Javornikom z imenom «Otok». Meja je bila določena daleč v gozdu, ki pa se sedaj prenese tik jezera na škodo nas obmejnih meščanov. To je sramotno in poniževalno. «Slovenec» polni svoje predale s hujskarijami, razmejitvena komisija prikima v kakem hotelu. Lahki s knezom Windischgratzom pa prenašajo našo mejo kakor mačka mladiče na rame ubogih davkoplačevalcev.

RAJHENBURG. Danes se vrši pri nas redko rodbinsko slavo. Dve vrli telovadki našega Sokola, sestra Danica in Mara Skaločnikova se poročita z dvema navdušenima Sokoloma. Zenin prvo je naš delovni somišljenik, g. Josip Kokole, rudniški tajnik v Rajhenburgu, drugo pa poroči g. Franjo Zupančič, železniški uradnik. Narodnima paroma naše najiskrenejše častitke.

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU. Kdor ima le količkaj čuta poštenosti in pravicoljubnosti in kdor pozna naše razmere, zlasti g. Zadravca, ta bo takoj pri orjunaški veselici, ki se je vršila 3. zmal, da je poročilo «Slov. Gospodarja» t. m. popolnoma zlagano. Beseda «Auf bilke» je nam nacionalistom prezopna in zato je od naših članov tudi nikdo ne bil slišal. Naj ne mislijo oni, ki so v zve-

zi z dopisom v «Slov. Gospodarja», da odgovarjamo radi njih. Apeliramo le na pošteno naše nasprotnike, naj ne nasedajo takim lažem. G. Zadravcu pa naj bo v zadoščenje, da smo ponosni nanj in na njegovo neomadeževano preteklost. Veseli nas, da imamo v svoji sredi starčka poštenjaka, ki je kljub srebnim lasem še duševno mlad in čvrst in vreden več kot deset vagonov lažljivih daplisnikov okoli «Slov. Gospodarja» in «Straže».

Jovanov. LJUTOMER. Bliža se 1. september, ko bi se imela po zadnjih izlaskih leta in letošnje pomladi otvoriti nova železnica iz Ormoža čez Ljutomer v Mursko Soboto. Denarni krediti, predvideni v proračunu, pa se niso točno nakazovali, vsled česar je delo deloma počivalo, deloma pa se močno skrečilo, kar je zavleklo dokončanje nove proge. Nasip je že v celoti izdelan, preseka hriba v Zerovincih je tudi že gotova, deloma so položeni že pragi in normalne tračnice, ki se začasno rabijo za «poljsko» železnico, dogotoviti pa je treba še železni most čez Muro pri Veržetu, kolodvor in stražarnice, kolikor še niso sezidane. Dela je že dosti, vendar prebivalstvo željno pričakuje, mesca novembra ali najpозnejše mesca decembra, kakor se sedaj obeta. S tem bo zvezano celo zgornje in srednje Prekmurje s Slovenijo, odpadel bo tranzitni in osebni promet skozi Avstrijo z vsemi svojimi neprilikami in skrajšal ter pocenil se bo dovoz blaga na Mursko polje in Prekmurje, kar bo moralo močno vplivati na padec cen vsem predmetom, ki so v naših krajih višje nego kjersibodi drugje. Omogočen bo tudi promet z vinom iz slavnostnih ljubotermijskih gor, ker je bil prevoz teh najboljših vin na kolodvor v Ormožu in Središču radi prevelike oddaljenosti predrag, tako, da je večina vina ostala v kletah vinogradnikov. Žal, da bo letošnja trgatve pičila, ker je toča v preteklem tednu večino uničila to, čemur je prizanesla peronospora.

Začetek šolskega leta

Christofov učni zavod, edino državno koncesionirano in najcenejše zasebno učilišče te vrste v Ljubljani, vpisuje ves avgust in september na Domobranski cesti 7. Začetek pouka 1. oktobra. — Izobrazba v prefektni stenografiji-strojepisju.

Tehnična srednja šola v Ljubljani. Vpisovanje na novo vstopajočih učencev oz. učenk in sprejemni izpiti za posamezne oddelke se vrše od 2. do 5. septembra, ponavljalni izpiti od 9. do 12. septembra in vpisovanje učencev ozir. učenk, ki so že bili na zavodu, dne 13. septembra. Vsi natančnejši podatki so razvidni iz razglasov v vestibulu zavoda.

Državna trgovska akademija v Ljubljani. Vpisovanje v vse štiri letnike akademije se vrši 12. in 13. septembra od 9. do 12. in od 4. do 6. ure v ravnotelevizijski pisarni, Askričeva ulica 9. II. Učenci, katerim je dovoljen ponavljalni, naknadni ali dodatni izpit, se morajo zgledati 11. septembra točno ob osmih.

Gremijalna trgovska šola v Ljubljani. Šolsko leto prične 15. septembra ob 14 uri s ponavljalnimi izpiti za tiste vajence in vajenke, ki ob sklepu minulega šolskega leta niso bili usposobljeni za II. ali III. razred. Ponavljalni izpiti bodo 15., 16. in 17. septembra. Natančnejše podatke na deski v veži I. mestne deške osnovne šole v Komenskoga ulici. — Vpisovanje v I. letnik se vrši v dneh od 1. do 8. septembra od 9. do 12. ure v pisarni gremijske trgovce. Aleksandrova cesta I. nadstropje, palača Ljubljanske kreditne banke. Šolnina znaša za vsakega vajenca 250 Din, vpisnina 25 Din; zneske je pri vpisovanju tudi plačati. — Za sprejem v I. letnik se zahteva 2 razredne srednje šole ali meščanske šole, ali 8 razredov osnovne šole. — Redni pouk za vse vajence in vajenke, za vse tri razrede začne dne 22. septembra ob dveh popoldne. Pouk se bo vršil ob ponedeljkih, torkih in sredo od 14. do 18. ure popoldne.

Kulturni pregled

Celjsko mestno gledališče v pretekli seziji

Celjski gledališki oder spada nedvomno med najboljše dilektantske odre v Sloveniji. Tekom zadnjih petih let se je igrala kvaliteta in rutina posameznih članov izpopolnila in toliki meri, da prehaja njih igranje polagoma že iz dilektantskih mej na stopnjo prave igralne umetnosti.

Celjsko gledališče so postavili Nemci pred petdesetimi leti hoteč s tem udariti trden temelj gojenju in razširjanju nemške nacionalne kulture. Po prevratu je prevzelo gledališko poslopje v najem celjsko Dramatično društvo in pričelo privajati redne predstave, vmes pa tudi gostovanja, ljubljanskega, mariborskega in deloma zagrebškega gledališča. V glavnem je vodil režijo vsakoletni poklicni igralec-režiser. V pretekli seziji pa so se nastavili 3 poklicni igralci kot nekaj prehoda h končnemu podržavljenju celjskega gledališča, ki je neprecenljive važnosti za razvoj narodnega in kulturnega napredka v nekdanj potujočem okraju v bližini narodnostne meje.

V pretekli seziji sta se vpeljala dva abonmaja in se je uprizorilo 81 predstav,

med temi 27 premijer z 2 operetama. V to število so vračunane 4 mladinske in dijaške predstave, 2 baletna, 3 operni, 1 recitacijski in 1 kabaretni večer. Od domačih del so se uprizorila: Medvedi: »Za pravdo in sree«, Petrovič: »Mrake«, Kreigher: »Skoljka«, Nušić: »Svete«, Lunaček: »Ilirci«, Jalen: »Dome«, od tujih pa: Strindberg: »Pelikane«, Bernstein: »Tate«, Savoir: »Osma žena«, Wied: 2 krat 2 je 5, Schiller: »Maria Stuart«, »Kovarstvo in ljubezen«, Ibsen: »Gospa z morja«, Knoblauch: »Faune«, Paulton: »Niobas«, Oton Ernst: »Vzgojitelj Lanovec«, Langer: »Kamela skozi uho šivanke«, Riess: »Zakleti princ«. V začetku sezije se je preuredil tudi oder, preslikale so se kulise in se je znatno izpopolnila električna naprava.

V budžetni razpravi je bila po številnih prenohah in intervencijah votirana za Mestno gledališče v Celju državna subvencija 30.000 dinarjev. Ta postavka je bila pozneje »radi štedenja« črtana. Črtanja te bore državne subvencije, ki proračuna pač ne bi bila spravila iz ravnovesja ni mogoče opravičiti z nobenim argumentom. Če se lahko da Beogradu 11 milijonov, Zagrebu 9 in 3,5 milijona, Ljubljani 4, Skoplju 1 milijon, Mariboru 500.000, Varaždinu ški letos ni imelo niti

seziže) 100.000 dinarjev subvencije in je celo diletanski oder v Stipu, ki niti nima svojega gledališkega poslopja, prejel večjo državno podporo, potem ne najdemo izraza ogorčenja nad takšnim bagateliziranjem in ignoriranjem celjskega Talijanske hrama, ki se lahko ponaša z dostojno stopnjo gojenja umetnosti in kulture. V seziji 1923/24 je imelo Mestno gledališče v Celju 265.924,27 Din dohodkov in 291.567,80 Din izdatkov. Izguba znaša torej 25.643,53 dinarjev. Državni davek je od tega vzel 24.178,85 Din, kontrolni davek 1425,40 dinarjev in kolikovina 1.050 dinarjev. Ako bi država črtala vsaj ta bremena, bi končalo sezijsko leto brez deficita in bi ne bilo nobene škode.

Gledališče stoji pred novo sezijo. Težko je reči, kako se bo kriza rešila, ako vlada ne priskoči v pravem času na pomoč. Eno pa je gotovo: Celjsko gledališče je tako važna kulturna in narodna institucija, da je njega obstoj neobhodno potreben. Ono je stekalošče domače kulture, živa pesem našega jezika in življenja. Zato morajo biti pogoji njegovega nadaljnjega obstoja in razvika zasigurni.

Razstava hrvatskega kiparja v Parizu. Akademični kipar Ivan Ekert, ki je z odličnim uspehom študiral na Dunaju, v Budimpešti in Monakovem, pripravlja za letošnjo jesen kolektivno razstavo svojih kipov v Parizu.

Nova češka opera. Češki skladatelj V. Moor je pravkar dovršil novo operno delo z naslovom «Mistr Hanuš». Libreto mu je napisal kritik K. V. Novotny. Snov za opero je vzela iz češke narodne zgodovine in prikazuje usodo konstruktorja ure z dvanaajstimi apostoli na zvoniku starega praškega magistrata M. Hanuša, kateremu so na kraljevo povelje iztaknili oči, da ne bi napravil nobenega sličnega dela. Opera slika vse češke politične in verske boje v začetku 16. stoletja. K. Moor je kot skladatelj »naturalist in je češki javnosti že znan po operi «Hjoerd».

Beograjska opera in drama v novi sezoni. Beograjska opera objavlja repertoar za novo sezono. Najprej se ponovi Konjovičeva «Uroševa svatba», sledil bo Hrističev «Zaton» in Baranovičev balet «Licitarsko sree». Potem pride na vrsto Korzakova «Carjeva nevesta» in Smetanov «Poljub». Od tujih stvari se bo najprej pela «Aida», v kateri bo gostovala gosposilova iz Zagreba, nadalje Wagnerjev «Lohengrin» in Donizettijev «Don Pasquale». Objubljeni «Boris Godunov» je še vedno na tehnici. Vprašanje ravnatelj v beograjski operi tudi še ni rešeno. — Dramsko gledališče v Beogradu pripravlja za novo sezono sledeče premijere: Ivanov (Čehov), Gozd (Ostrovski), Misel ter Ne ubijaj (Andrejev), Julij Cezar, Zimska pravljica (Shakespeare), šest oseb iz avtorja (Pirandello), Jutro, poldan

in večer (Nicodemij), Svatbena koračnica (Bataille), Ljubica (Portauriche), Plin (Kaiser), Morala (Thoma), Roka roko umiva (Benevento), Antigona (Sophocles), Preko moči (Björnson), Vozel (Pecija Petrovič). Na novo se naštirajo: Dubrovniška trilogija ali Smrt majke Jugovičev od Vojnovića, Golgota od Predića, Jelisaveta ali Stanoje Glavaš od Jakšića, Škoka od Okruglica, Zlahtni mešan od Moliera, Wilhelm Tell ali Razbojnik od Schillerja, Sen poletne noči od Shakespearea ter Ugrabljeni Sabinke od Schönana.

Akcijski program varaždinskega gledališča. Po dveletnem odmoru dobi Varaždin prihodnjo sezono zopet svoje gledališče. Vodstvo institucije je poverjeno g. Tepavcu, bivšemu članu moriborskega odra, ki je že sestavil repertoar za novo sezono. Program obsega sledeča dela: Andrejev: Dnevi našega življenja; Arcihašev: Ljubosumje; Dostojevski: Zločin in kazni; Gogolj: Zenitev; Molieri: Namisljeni bolnik; Nikolajev: Zastori duše; Nušić: Navaden človek; Popović: Radoljupci; Petrovič: Solza; Lunaček: Ilirci; Dragošić: Zadnji rodu Zrinjskih; Schönherr: Zena-vrag in Otroška tragedija; Strindberg: Velika noč in Oče; Shaw: Candida; Tolstoj: On je vsega kriv. Gledališko vodstvo obljublja po možnosti tudi gostovanje mariborske operete, oziroma opere.

Domače vesti

E PLURIBUS UNUM.

«Ljudstvo»; češki «lid»; množica ljudi, prebivalstva, konglomerat. Pojem je splošen, brezbarven. Češtinu Slovencev razume pod tem pojmom tudi «tujca». («Ta ni naš domač, je ljudski.») Ljudstvo je prebivalstvo.

«Puk», pučki, izraz še vedno splošen kakor od časov «polka Igorove», vendar ne več tako brezbarven. Polk ali puk je že neka organizacija «ljudstva», je že visja stopnja, kakor preprosto stanje, označeno z imenom «ljudstva». «Puk» je ima neko smer in ima gospodarja, voditelja.

«Narod». Ta terminus je jasen in določen. Pomeni one, ki so krvno združeni in obenem ostro opredeljeni od drugih. Obenem pa pomeni ta beseda že tudi subjekt državne tvorbe. In obenem pomeni tudi še — množico preprostega «ljudstva», pa le lastnega.

Običajno naglašamo, kar nas drži. Tu pa smo ob različni trojni terminologiji našli v jeziku samem trojni pojem, ki nas je dosegel deliti. Nič čudnega ni, če se je «ljudstvo» organiziralo z Mahničem okrog škofa in cerkvene internacionalne, nič čudnega ni, če se je hrvatski puk vedno oziral za vodjo in voljo in jina slepo sledil, kakor tropa ovac, enkrat Starčeviću, sedaj Radiću; in nič čudnega ni, da se je narod srbski zavedal svoje države in se zanjo boril, v zavesti, da se bje zase.

Ko se ljudstvo, puk in narod združujejo in ko naj bi nastala enota iz vseh treh, ni čuda, da ne gre gladko. Kajti iz vse te trojice mora zopet nastati le narod, i puk i ljudstvo morata postati sestavna dela novega višjega naroda.

To je ena onih temeljnih resnic, ki so za slepca tako neumljivo težke, za vidca pa tako enostavno jasne.

M. A. C.

«Izpremembe v državni službi. Imenovani so: Peter Ubavik, doslej v Karlovcu, za glavnega revizorja pri glavni carinarnici v Mariboru; Fran Kovač in Josip Suher za tehnična uradnika pri državnem rudniku v Velenju; Anton de Costa in Anton Velikanje za tehnična uradnika pri državnem rudniku v Zabukovci. Stalno so upokojeni: Fran Petrič, okrajni šumar pri nadzorstveni postaji v Ljutomeru; Jakob Klavžar, letniški paznik v Mariboru in Franc Fras, sodni sluga v Ljutomeru. Otmar Skale, avskultant pokrožnega sodišča v Novem mestu, je podal ostavko na državno službo.

«Uradni list». Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti objavlja pravilnost za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja ter razpis službe okrožnega zdravniškega za zdravstveno okrožje Trata nad Poljanami. Prošnje je vložiti do 22. septembra.

Glavna skupščina Jugoslov. novinarskega združenja na Sušaku, ki je bila sklicana za 7. in 8. septembra, je glasom brzojavnega sporočila predsednika JNU odgodena na 27. in 28. septembra. Predsednik.

Porto za inozemska pisma se zniža. Svetovni poštni kongres v Stockholmu je znižal mednarodni pismenski porto za 50 odstotkov. Tudi tranzitni porto, ki ga plačujejo države ena drugi, se je znatno znižal, v nekaterih slučajih za 50 odstotkov. Nova tarifa stopi v veljavo dne 4. oktobra letos.

Velika skupščina «Družbe sv. Cirila in Metoda» se vrši dne 7. septembra v Celju. Kakor čujemo, se Celjani na skupščino prav pridno pripravljajo in hočejo pokazati, da je Celje narodno zavedno mesto. Vse podružnice, kakor tudi zveste Cirilmetodarje pozivljamo, da se v kar največjem številu udeležijo skupščine. Družbino vodstvo je prosilo za znižano vožnjo in je upati, da bo prošnja ugodno rešena, naker bo družbina pisarna takoj razposlala potrebne legitimacije za znižano vožnjo vsem, ki se bodo obrnili pismeno ali ustno na družbino pisarno v Ljubljani. Narodni dom.

Zamenjava osebe. V št. 40. z dne 23. februarja smo po vesti srbskih in hrvatskih listov posneli žaljiv prikaz «Šilince iz parlamenta», v katerih je bila navedena tudi govorica, da je Jovo Čaruga v družbi g. dr. Miladinovića v Vinkovcih spraznil špricerce. Izkazalo se je, da je ta, četudi le žaljiva govorica neresnična in da g. dr. Zarko Miladinović ni nikdar imel stika s Čarugo, tudi ne pod njegovim izmišljenim imenom. Vest, posneta po drugih listih, je nastala radi sličnosti imena dr. Z. Miladinovića z nekim dr. Miladinovićem. Dotično vest lojalno popravljamo in dajemo s tem gospodu dr. Miladinoviću zadoščenje.

Hitrostna gorska dirka nad Vrhniko pri Ljubljani. V nedeljo, dne 24. avgusta na cesti od Vrhnike do Logatca sta dobila člana motorne sekcije kolesarskega društva, g. M. pl. Radić prvo in g. H. Babić drugo nagrado, v kategoriji do 150 ccm na motornih kolesih Puch LM.

Subvencija za državne trdnice. Kmetijsko ministrstvo je v svrhu pospeševanja našega vinogradarstva dovolilo velikim županom ljubljanske, mariborske, osječke, mostarske in tuzlanske oblasti kredit v znesku 250.000 dinarjev za snovanje državnih trdnic.

Spomenik kralju Petru v Jajcu. V Jajcu v Bosni se je lansko leto osnoval odbor, ki si je nadel nalogo, da postavi dostojen spomenik pokojnemu kralju

Petru Osvoboditelju. Spomenik bo v kratkem dovršen in bo še letošnjo jesen odkrit na svečan način. Izdelal ga je kipar Ivan Ekert.

Rezervni častniki in jugoslovensko državljanstvo. Rezervni častniki, ki niso opfirali za našo državo in po svojem rojstnem kraju ne pripadajo naši kraljevini, se smatrajo za tuje državljane, da si žive stalno v naši državi. V smislu naravnega ministra vojne in mornarice z dne 7. julija št. 1. A. Dž. št. 24.015, se oni rezervni častniki, ki niso ukrenili, da bi pridobili naše državljanstvo, razrešijo službe rezervnih častnikov.

Rešilna ekspedicija na Triglav. Vel doseženi poskusi, da bi mogli priti do trupla v nedeljo dopoldne na severni strani Triglava ponesrečenega jurista Vladimira Topolevca, so se dosedaj ponesrečili. Odšlo je že več rešilnih ekspedicij, med drugimi ena pod vodstvom vodnika Rabiča iz Mojstrane in pokojniških tovarišev, dalje okoli 15 «Skalašev», a zaman. Zadnja ekspedicija je odšla včeraj iz Ljubljane. Kolikor smo zvedeli, so «Skalaši» včeraj dopoldne z daljnogledom opazili Topolevčovo truplo, ki leži okoli 700 m v prepadu severne Triglavske stene na nedostopnem kraju. Težko, da bi mogli priti do njega. Danes se izvrši zadnji poskus. Pokojni Topolevec je bil član SPD. in ne «Skalec», kakor so poročali nekateri listi.

Bolestni oče Anton Mervar išče svojega sina Franca Mervarja. Kdor ve kaj o njem, naj sporoči na naslov: Anton Mervar, Loke-Trbovlje.

Carinarnica na Rakeku. Po odredbi generalnega ravnatelja carin V. Dimitrijevića se je imela dosedanja carinarnica na Rakeku likvidirati ter je bila s 15. avgustom ustanovljena carinarnica II. razreda v Logatcu. Sedaj je ministrstvo financ že ustanovljeno carinarnico v Logatcu zopet ukinilo ter odredilo, da ostane carinarnica na Rakeku.

Občinske volitve v Kokarjah. Pri občinskih volitvah v Kokarjah v gornjegrajskem srezu je zmagala napredna stranka, ki je dobila 10, klerikalci pa 7 odbornikov.

Požar na Spodnji Polskavi pri Pragerakem. V torek, 19. t. m. je nenadoma izbruhnil požar pri posestniku Vrečku na Sp. Polskavi in upelnil vsa poslopja.

Vabljenja in mikavna je Mirim - čokolada!

Štrajk v beograjski električni centrali. Med delavci beograjske električne centrale, ki so se nahajali v štrajku in med upravo centrale je končno prišlo do sporazuma. Delavcem se povišajo plače za 5, 10, 15 in 25 dinarjev dnevno — po kategorijah. Vsi delavci so zopet na delu.

Ameriška zapuščina. Kakor razglasa izseljeniški komisariat v Zagrebu, je nedavno umrl v ameriških Zedinjenih državah neki Ivan Slavič, rodom iz Jugoslavije, ki je zapustil precej denarja. Morebitni sorodniki naj se potom sreskih glavarstev obrnejo na izseljeniški komisariat v Zagrebu, kateremu naj predlože tudi dokumente, ki naj izpričajo sorodstvo.

Krvava nogometna tekma. V Prijedoru v Bosni je »Segesta« iz Siska odigrala v nedeljo tekmo, ki se je končala neodločno 4 : 4. Občinstvo je bilo silno nedisciplinirano in je bilo jasno že vnaprej, da pride do spopada. Ko se je »Segesta« vračala iz Prijedora, so bili njeni člani na kolodvoru napadeni z nož. Stirje so bili ranjeni, med njimi neki slušatelj filozofske fakultete iz Zagreba smrtno. Tudi en musliman je bil ranjen pri pretepu.

Krvava ljubavna drama v Požegi. Pred sodiščem v Požegi se je vršila te dni obravnava proti 17 letnemu gimnazijalcu Emilu Matijeviću, ki je meseca junija iz ljubosumnosti ustrelil svojo kolegino gimnazijalko Zoro Stamflovu. Sodišče je spoznalo Matijevića krivega hudo delstva umora ter ga je kot mladoletno osebo obsodilo na osem let zapor.

Zapuščen voz in konji. Pred nekaj dnevi, okrog osmih zvečer, se je pripeljal v smeri Maribor-Brezno z dvovprežnim vozom neznani mož. Pustil je vse skupaj na cesti in nato neznano kam izginil. Voz je lahek z lestvicami z dvema usnjatima sedežema, konja pa sta rdečkaste barve z belorjavimi grivami. Kobila, ki je bila stara približno 15 let, ter oči vidno od hitre vožnje zelo utrjena, je nekaj ur nato poginila, konj star kakih 8 let, pa se gahaja sedaj pri nekem posestniku v Breznu. Tujec, ki je pustil na mestu konja in voz, je star okrog 30 let bil je oblečen v rjavo snažno obleko, in je voz s konji bržkone kje ukradel ter pobegnil čez mejo.

Izročana železniška blagajna. Kakor javljajo iz Novega Sada, so doslej neznani storilci v noči od nedelje na ponedeljek razbili in oropali železniško blagajno postaje Odžaci ter odnesli gotovine osemnajststotih dinarjev. Orožniki roparjem so niso prišli na sled.

Požar valed strele. V Stanežicah pri Št. Vidu je uderila strela v hišo posestnika Franca Anžina. Ubila je dve kravi in užgala poslopje, ki je pogorelo do tal. Požarna bramba je takoj prihitela na pomoč ter omejila požar. Škoda je cenjena na 70.000 dinarjev.

Čajne mehanice in srebrnih zavrtikih z znamko «BUDDHA» so priznane najboljše. Dobe se povsod. Zahtevajte navodila o pripravi.

Iz Ljubljane

u— Razpisane službe pri ljubljanskem magistratu. Pri mestnem magistratu v Ljubljani je popolniti naslednja službena mesta: v stavbni službi dve mesti stavbenega komisarja v 9. event. višjega komisarja v 8. čin. razredu; v živinohodstvu službi mesto mestnega živinohodstvenika v 8. čin. razredu; v nižji tehniški službi mesto mestnega stavbenega pisarniškega praktikantha ter v pisarniški službi dve mesti mestnih pisarniških uradnikov. Prošnje naj se vložijo najkasneje do 9. septembra pri predsedništvu mestnega magistrata.

u— Danica (Venera) in luna. Včeraj okoli poldne je v našem mestu vzbudil pravo senzacijo krasen nebeski pojav. Vzhodno od bledega zadnjega krajca meseca se je videla na jasnem nebu kljub solncem danu sijajna Danica (Venera). Vse mesto, čegar zanimanje za nebesne pojave je zadnje dni vedel pojava Marsa močno oživelo, je bilo fascinirano kakor s psihozo; tudi proti vo-

lji si moral obstati in ponovno pogledati ta krasni in redki nebesni pojav. Sicer ni nobena redkost, da se opaža luna na nebu tudi pri belem dnevu, a tako svetlo je videti le redkokdaj. Splošno so mislili ljudje, da je bil to planet Mars, ki se vidi sicer samo zvečer in ponoči. Toda bela srebrena zvezda je bila Venera, ki jo nazivamo ponoči Večernico, podnevi pa Danico.

u— Grad brez vode. Ljubljanski Grad je že tri dni brez pitne vode. Kako mučen je položaj za stanovalece, si lahko vsakdo predstavlja. Dolžnost magistrata je, da jih čimprej reši neprijetnega položaja. Na Gradu se tudi popravlja streha in mečejo delavci opeko na tla. Star običaj je, da se v takih slučajih postavijo svarična znamenja, da se ne pripeči kaka nesreča. To mora veljati tudi za Grad.

u— Mestna Orjuna Ljubljana pozivlja vse članice in člane, ki so se priglasili ter one ki se še nameravajo in želijo sodelovati pri tamburaškem zboru, da pridejo zanesljivo k ustanovnemu se-

stanku v četrtek dne 28. avgusta, priglaseni pevci in pevke pa v soboto dne 30. septembra ob pol 20. uri v areno Narodnega doma. — V četrtek dne 4. septembra se vrši skupni sestanek vsega članstva zvečan s predavanjem v dvorani arene ob pol 20. uri. K temu sestanku je udeležba vseh članov in članic strogo obvezna.

u— Citiraj pozor! Dame in gospodje, ki bi imeli veselje sodelovati v novemu ustanovljenem citarskem klubu v Ljubljani, se uljudno vabijo, da se pismeno prijavijo na naslov: «Favorita, Vrhov. čeva ul. 14 (v bližini trga Tabor). Istotam se sprejemajo novi učenci.

u— Državni uslužbenci nižjih treh kategorij sklicujejo za danes, sredo dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer v Mestnem domu širši sestanek članstva. Predmet: Obrazložba predloga k reviziji službene pragmatike. Udeležba članov obvezna!

u— Policijske prijave. Od ponedeljka na torek so bili prijavljeni policijski sledeči slučaj: 3 tatvine, 1 prestopok kačenja nočnega mira, 11 prestopkov cestnega policijskega reda, 4 prestopki pasjega kontumaca, 1 prestopok ogrožanja telesne varnosti, 1 postopanje, 1 nezgoda in 1 požar. Aretacije sta se izvršili dve in sicer: 1 zaradi beračenja ter druga zaradi suma tatvine.

u— Oseba, ki je v nedeljo od 3. do 4. sedela na veseleju v restavraciji «Volk» pri levem vходу prva miza ter vzela moden ženski dežnik, je bila opazovana od znane osebe in se opozarja, da vrne dežnik v upravo «Jutra».

Iz Celja

e— Politični sestanek JDS v Celju. Na rednem političnem sestanku, ki se vrši, kakor običajno, danes v sredo dne 27. t. m. ob pol 9. uri v rdeči sobi celjskega Narodnega doma, se bo med drugim poročalo tudi o sklepih skupne seje načelstva JDS za ljubljansko in mariborsko oblast v Rogški Slatini.

e— Poroka. V ponedeljek dne 26. t. m. se je poročil v cerkvi sv. Danijela v Celju g. Konrad Golobanc, stavbenik v Gaberjih z gđ. A. Vouk iz Gaberjih. Obilo sreče!

e— Glasilo obmejnega nemštva «Cilijer Zeitung», ki ga je doslej izdajala tiskarna Celeja v Celju, je prešlo v last g. Schauerja, dosedanjega glavnega urednika in narodnega poslanca v Mariborju. Tiska se še nadalje v isti tiskarni v Celju, vendar pa namerava ubrati pod zaščito današnjega režima in v rokah vladnega narodnega poslanca še radikalnejše strune.

e— Tedenski izkaz o kretanju nalezljivih bolezni v Celju od 10. do 17. avgusta: škrlatinka: od prejšnjega tedna ostali 3, ozdravljen 0, ostali v nadaljnji oskrbi 3. Difterija: od prejšnjega tedna ostala 2, ozdravel 1, ostal v nadaljnji oskrbi 1. Dušljivi kašelj: ostala 2, ozdravel 0, ostala v nadaljnji oskrbi 2.

e— Košajnc pod ključem. 28-letnega Franca Košajncja, ki je kakor smo že svoj čas poročali, ušel 1. junija skupno s Cirilom Koprivcem, ki je imel tudi priti pred poroto zaradi tatvin in vlovov, iz zaporov okrožnega sodišča v Celju, so 2. t. m. prišli v Starnbergu na Bavarskem. Kakor znano, sta oba pobegnila na ta način, da sta pobila paznika Bana in Macarola na tla, vzela iz pazniške sobe puške in jo popihala. Koprivca so takrat še isti dan prišli, dočim se je Košajncu posrečilo uiti.

Iz Maribora

a— Mariborski občinski svet bo v petek dne 29. avgusta ob 19. uri zopet nadaljeval s svojo sejo.

a— Vendar lista Zagorskega. V ponedeljek je bila vložena v Mariboru kot četrti tudi kandidatska lista «Gospodarske stranke» znanega Franca Zagorskega, ki je radi sigurnosti nominalni kar 48 kandidatov in ravno toliko namestnikov, čeprav jih je treba le 41. Nosilec liste je Peter Gregorc, čevljarski mojster Pod mostom. Zastopnik te gospodarske liste v glavnem volilnem odboru je sam šef stranke g. Franjo Zagorski, katerega pa bo bržčas zastopal njegov namestnik Viljem Rayer, železniški nadrevident, ker je Zagorski sam še vedno zaprt radi suma goljufije. Njegovi kandidati so skoro izključno obrtniki, zlasti številno so na njegovi listi zastopani tudi nemškutarji in Nemci. G. Zagorski pa ne namerava osebno voditi svoje delegacije v občinskem svetu, ker kandidira še le na 20. mestu.

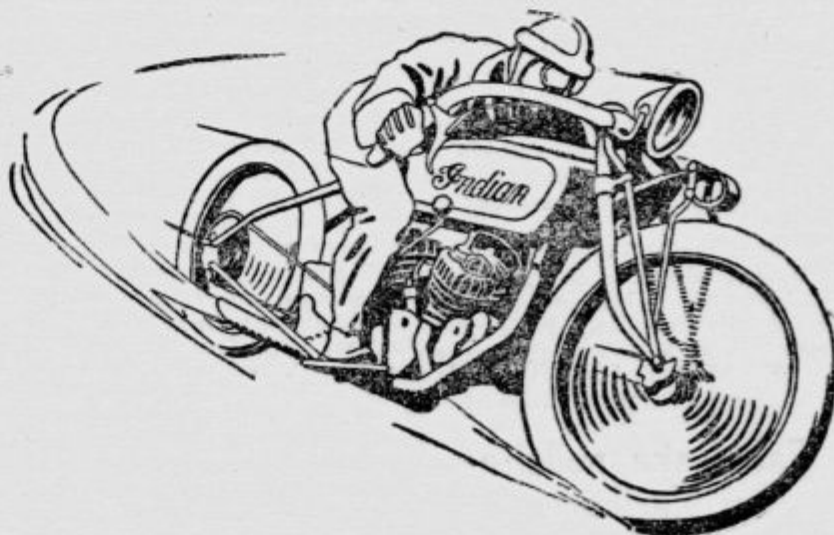
a— Anketa kulturnih društev radi osnovanja koncertne agenture, ki jo organizira Slovenska Citalnica, se vrši danes dne 27. t. m. ob 20. uri v restavraciji Narodnega doma. Vodstvo je prevzel dr. Snuderl. Društva so že dobila vabila in naj sigurno pošljejo svoje zastopnike, ker se bliža sezona prirediteljev.

a— Dekliški zavod v Mariboru. 12. in 13. septembra ponavljalni in sprejemni izpiti za obrtno šolo. V petek 12. septembra vpisovanje v gospodinjstvo šolo. V nedeljo 14. septembra maša, v ponedeljek redni pouk.

a— Vihar pri mariborski koči. Sobota neurje je tudi po Pohorju silovito razsajalo. Posebno močen vrtnec se je zaletel k mariborski koči, kjer je izruval v bližini stoječo mogočno smreko, ki je budila posebno pozornost turistov. Mogočne korenine so bile kot na mah pretrgane. Krona koreninca pa je dvignila pri padcu tudi ogromno plast zemlje s seboj v obsegu več metrov. Tudi manjših poškodb je zapustil vihar več po bližnjem gozdu, pač pa niso bila nič poškodovana poslopja.

Prva
hitrostna gorska dirka
nad Vrhniko pri Ljubljani
v nedeljo dne 24. avgusta 1924

Indian

Splošno najboljši čas dneva
Najboljši čas motociklov
Prvi v svoji kategoriji
Gosp. Viktor Barešić na INDIAN
„Standard“ 998 cm³ v 6 min. 6 sec.

Prvi v svoji kategoriji
Gosp. Djuro Gavrilović na INDIAN
„Scout“ 597 cm³ v 6 min. 46 sec.

Prvi v svoji kategoriji
Gosp. Rado Hribar (v priklopnem vozu g. Vodišek) na INDIAN „Big Chief“ 1206 cm³ v 6 min. 49½ sec.

Ford

Najboljši čas automobilov
Drugi najboljši čas dneva
Prvi v svoji kategoriji
Gosp. Josip Jurca na FORD-Special
v 6 min. 9¼ sec.

AMERICAN MOTORS LTD

Ljubljana, Dunajska cesta 9—12

Telefon interurb. 477

Telegr. „Fordauto“

Iz življenja in sveta

Signali z Marsa?

Angleški strokovnjaki in amaterji brezžičnega brzojava se pridno udeležujejo poskusov, ki gredo za tem, da dobi naša Zemlja letos zvezo z Marsom.

V soboto je dospela iz Kanade vest, da so telegrafisti velike brezžične postaje Point Grey slišali tajinstvene signale. Popolnoma jasno so čuli skupino zvokov, ki jih ne vsebuje noben mednarodni kodeks za radiotelegrafijo. Pravijo, da so zvoki popolnoma podobni onim, ki so jih slišali predlanskem in lani, skoraj natančno pred enim oziroma dvema letoma na nekaterih večjih postajah za brezžični brzojav.

Učenjaki nimajo dosti upanja, da bi se obnesli poskusi, dati Marsijcem znanejša o naši eksistenci. Pravijo, da so vsa sredstva, s katerimi se ponaša moderna tehnika, čeprav so že naravnost bajna, popolnoma nezadostna za to ogromno oddaljenosti Zemlje od Solca. Da bi mogli pošiljati električne valove v takšno daljavo, zato bi morali imeti na razpolago naprave, ki bi proizvajale napetost toka od več milijard voltov, kar nam je seveda še nemogoče.

Razen tega, tako menijo učenjaki, morajo biti na Marsu, ako je res obljubljen, popolnoma drugačna bitja kot pri nas. Izračunali so, da je na njem povprečna toplota veliko pod ničlo in da je zrak redkejši, kar vse učinkuje na razvoj živih bitij. Ali so res ljudje na Marsu ali pa v najboljšem primeru živali z več ali manj razvitim intelektom, ki pa še dolgo ne dosega človeškega, to vse nam je še popolnoma tuje.

Da so slišali na omenjeni radio postaji čudne signale, bo že res. Da bi pa prišli ravno z Marsa in bil zopet sedaj, ko skušajo oddati Zemljani svojim nebeskim sosedom svojo posnetico kar tako brez žice in malce predaleč, o tem menda tudi telegrafisti sami ne bodo prepričani. Gotovo si je kakšna brezžična postaja na svetu dovolila šalo in je poslala v ožračje nekaj zmešanih električnih valov, pa so jim ljudje v teh dneh prenapetih živcev točno nasledili.

Locatelli rešen

Včeraj smo poročali o usodi italijanskega zrakoplovca Locatellija, ki se je dvignil pred dnevi daleč na sever v zrak z namenom, da preleti Atlantski ocean in doseže Ameriko. Spritno izostalih vesti je bilo zelo verjetno, da se je Locatellij pripetila nezgoda, kar se je sedaj izkazalo za pravilno. Obenem pa se je izkazalo, da so bile domneve o Locatellijevem poginu preuranjene, kajti telegrami iz Washingtona pravijo, da sta ameriški vojni ladji »Richmond« in »Raleigh« našli ter vzele na krov Locatellija in njegova tovariša. Posadka je zdrava.

Locatelli, ki se je že med svetovno vojno pod D'Annunzijem poveljstvom obnesel kot dober letalec, je dne 25. julija v spremstvu treh tovarišev: poročnika Marescalchija ter strojnikov Falcinellija in Braccianija odletel iz Pise. Hotel je dohiti ameriške letalce, ki so na poletu okoli sveta, ter v družbi z njimi preleteti Atlantski ocean preko Islandije in Grönlandije ter pristati v Karturighu na vzhodni ameriški obali. Polet se je vršil v sledečih etapah: 25. julija iz Marine di Pisa v Marseille, 28. julija iz Marseille v Zenevo, 31. julija iz Zeneve v Strasbourg, 2. avgusta iz Strasbourga v Rotterdam, 4. avgusta iz Rotterdama v Hull, 9. avgusta iz Hulla v Stromnes na Orkneyskem otočju, 12. avgusta z Orkneyskega na Faroersko otočje, 16. avgusta s Faroerskega otočja v Hornafjord na jugovzhodnem obrežju Islandije, 18. avgusta iz Hornafjorda v Reykjavik, glavno mesto Islandije.

Prošli teden sta se v Reykjaviku dvignila v zrak Smith in Nelson. Deset minut za njima je vzletel Locatelli. Na krovu sta bila poleg njega oba mehanika, poročnik Marescalchi pa se je vkrcal na ameriško vojni ladjo »Richmond«, ki spremlja ameriška letalca. Ameriška le-

talca sta dospela v Frederiksdal na južnem koncu Grönlandije po trinajsturnem letu; o Locatelliju pa ni bilo nobenega sledu. Poldrugo uro po vzletu v Reykjaviku je ladja »Richmond« še videla vse tri zrakoplove. Italijansko letalo je bilo na čelu. V razdalji kakih 500 milj od Reykjavika je videl vsa tri letala tudi ameriški torpedolovec »Barry«. Razdalja med Reykjavikom in Frederiksdalom znaša 825 pomorskih milj (1528 kilometrov). Dopoldne lepo vreme se je popoldne skazilo; nastopila je gosta megla in ameriška letalca sta Locatellija popolnoma izgubila z vida. Poročnik Smith je javil v Newyork, da so ljudje v Frederiksdalu po njunem pristanku čuli brenčanje letala. Organizirale so se nemudoma pomožne akcije.

Ameriška križarka »Richmond«, ki je dobila ukaz iz Washingtona, je preiskala okoli 200 milj grönlandske obale. Na tem potpovedovalnem potu je bila obveščena od Eskimov, da so čuli neke blizu obale brenčanje, ki bi utegnilo biti od zrakoplova. Američani so se takel podali v naznačeno smer in res našli Locatellija in tovariša. Vsi trije so bili skrajno izmučeni ter so pripovedovali, da so se morali spustiti na morje radi napake v motorju. Izrekli so se v hidroplan, katerega so imeli pod zrakoplovom. Na morju so poskušali popraviti aparat, kar se jim je za silo posrečilo, toda v zrak se niso več mogli dvigniti. Valovi so jih zanesli 100 milj daleč od obale. Tri dni in tri noči so blodili po vodi in se borili z ledenimi valovi. Šele potem se jim je posrečilo priti na kopno zemljo. Locatellijev letalo je ostalo v morju. Ameriške ladje so ga izsledile s pomočjo ogromnih reflektorjev. Letalčeva tovariša pripovedujeta, da imata za sabo strašno doživljajo, kakršnih si ne želita nikoli več. Ker pa je zrakoplov znatno poškodovan, je najbrže gotovo, da je Locatellijev polet končan. Locatelli sam, ki si je z veliko muko ohranil življenje, je srečen, da se lahko vrne v Italijo k svojcem.

Locatellija je vzpodbadala na pot slava letalcev, ki se nahajajo na poletu okoli sveta. Hotel je biti tudi sam deležen njihove gloriole. Letalo je bilo na razpolago in italijanski tisk je s ponosom povdarjal, da bo Locatellijev polet čisto italijanski. Letalo izdelano v Italiji, v italijanski tovarni, iz italijanskega materiala, letalec in njegovi spremljevalci Italijani, torej vse italijansko.

Sedaj je vsega tega »italijanskega« konec...

Prvi tobak in prvi kadilci

Pred davnim časom je živel v Mekki neki mladenič plemenitega arca. Spoštoval je vse ljudi, a najdražja mu je bila njegova mlada in krepkasta žena. Ko je ta v cvetu mladosti zbolela in umrla, je bil mladenič tako potrt, da ni nikdo mogel utešiti njegove boli. Celo potem, ko si je na povelje preroka vzel nove žene, se ni mogel potolažiti in pozabiti svoje prve žene.

Ker ni nobeno sredstvo moglo utešiti njegove tuge, se je mladenič podal k nekemu puščavniku, ki je bil znan radi svoje modrosti. Ko je mladenič preroka natančno razložil svojo bol in nesrečo, mu je starček svetloval: »Vrni se na grob svoje ljubljene žene, ubogi mladenič. Tam boš našel neko zelišče; izrujav ga iz zemlje, osuši in napolni z njim drobno cevko. Ko vse to izvršiš, tedaj prižgi zelišče in udihavaj dim. Tako boš pozabil na svojo bol; v dimu boš našel modrost in veselje duše.«

Mladenič je storil, kakor mu je ukazal prerok. Učinek je bil dober in mladenič je pozabil na svojo tugo in dobil zopet veselje do življenja.

Dasi ta perzijska pripovedka nima s pravo zgodovino tobaka nobenega stika, je vendar v marsikaterem oziru pomembna. Tobak je dobro sredstvo za zatiranje človeških skrbí. Dočim vino vzbuja bujno fantazijo in zmanjšuje logično miselnost, je tobak sredstvo, ki pojača moč miselnosti. Ni dvoma, da vpliva tobak — vsaj

hipno — osvežujoče na živce in da razmeroma malo uničuje naše telesne in duševne sile, gotovo mnogo manj kakor alkohol in drugi podobni strupi.

V resnici pa je zgodovina o odkritju tobaka povsem druga nego priča perzijska pripovedka. Tobak ni zrastle na grobu lepe žene. Evropejci, ki so prišli s Kolumbom v Ameriko, so ga odkrili v ustih prvih Indijancev leta 1492. To so bile neke vrste cigar, ki so bile napravljene iz posebnega zelišča. Indijanci so jih pušili, kar je vzbudilo pri Špancih velike pozornosti. Tako je Fra Romano Pane, ki ga je Kolumb pustil na otoku Haiti, že leta 1496, poslal v Evropo prva poročila o sajenju tobaka. Leta 1511. je prišel že prvi tobak v Evropo, kjer se je v par desetletjih razširil po vseh zapadnih državah. Leta 1565. so ga sadili že tudi v Nemčiji.

Sprva so smeli razen vojakov in morzarjev kaditi tobak le visoki plemiči. Običaj se vodilo ostro borbo proti pušenju. Papež Urban VIII. je celo izdal proti kajenju tobaka posebno bulo, ki je bila ukinjena šele leta 1724. Mnogo pametnejše so bile one vlade, ki so namesto izdajanja strogih odredb proti tobaku uvedle visoke davke. Jakob I. je v Angliji visoko obdalil trgovino s cipelem — ekim dimom. Benečija je leta 1657. tobak monopolizirala. Njima so sledile tudi druge države, ki so uvedle visoke carinske in davčne postavke za uvoz tobaka, deloma pa ga tudi monopolizirale.

Kadili so ljudje navadno domo ali v posebnih prostorih. Prav do leta 1828. je bilo kajenje v javnosti prepovedano v skoraj vseh evropskih mestih. Revolucija je tudi v tem pogledu odstranila zastarele nazore. Kako silno se je razširilo kajenje tobaka med svetovno vojno in teled nje, je splošno znano. Danes pomembja že veliko nevarnost za narodno zdravje, tako da higijenske in socialne oblasti že povsod resno razmišljajo, kako bi ga omejile, zlasti med mladino, kateri je najbolj škodljivo.

× Svetu grozi potop? V belgijskem mestu Lüthichu je bil pred kratkim mednarodni kongres prirodoslovcev, ki so obravnavali nove pojave prirodnih ved in tehnike od poslednjega kongresa, ki se je vršil pred 10 leti. Belgijski geolog Bellot je ob tej priliki predaval o nevarnosti potopa, ki grozi človeštvu. Zemlje ni zadel potop samo enkrat, ampak že 32 krat. Vselej kadar je prišel naš solčni sistem v sfero kozmičnih megel, je nastal na našem planetu potop. Oceani preplavijo kopno zemljo in vsa geološka oblika zemlje se pretvori. V tako nevarno sfero kozmičnih megel dospe naša zemlja čisto gotovo. Vendar pa ta strašna svetovna katastrofa zaenkrat še ni aktualno vprašanje.

× Čebele prenašajo tifus. »Klinische Wochenschrift« piše, da je našel zdravnik dr. Bochart v črevesu zdravih čebel bacile paratífusa. Ti človeku tako nevarni bacili očividno čebelar ne škodujejo, toda čebele morejo prenašati te bolezni. S tem razlaga dr. Bochart več zadnjih epidemij, ki so nastale bržkone po zaužitju sadja, katerega so inficirale čebele.

× 3000 levov pleni južni Transval. V južnem Transvalu divjajo ogromne tolpe levov, ki vdirajo v staje ter plenijo živino. Prebivalci so organizirali za pobijanje zveri posebno stražo in vlada plačuje za vsakega ustreljenega leva pet librov sterlingov (okoli 1800 Din).

× Škatljica vžgalic. V Sendu na Angleškem so aretirali Anthonyja St. Oorgela, ki je izvršil v poslednjem času mnogo vlomov. Na kraju poslednjega vlom je našel detektiv P. C. Elkin košček škatljice za vžgalice in ga je spravil. Elkin je srečal ob petih jutraj človeka, ki mu je bil nekam sumljiv. Brž se je odločil, vzel pipico iz žepa, stopil k njemu ter ga prosil za vžgalico. Neznavec mu je vljudo podal škatljico vžgalic, Elkin je jo odprl — in takoj ugotovil, da izvira košček, ki ga je bil pred nekoliko urami pobral, od te škatljice. Zato je tega člo-

veka zadržal in res so našli v hotelu v priljagi tega moža vse stvari zadnjih tatvin.

× Pes kakor v pravljici. Iz Leicesterja poročajo: Mr. Hayes iz Leicesterja se je odpeljal na desetdnevni dopust ter je izročil svojega psa v oskrbo nekemu živnozdravniku. Ta in njegova hčerka

sta izmenoma prežala cele noči ter se trudila, da bi psa vsaj umetno nakrmila, ker sam ni hotel žreti, a zaman. Po petih dneh je pes poginil. Živnozdravnik je psa seiral, a ni našel niti najmanjšega sledu kake bolezni. Mr. Hayes je prepričan, da je pes poginil, ker mu je počilo srce.

Po slovanskem svetu

Adolf Černy 60 letnik

Češka javnost je prošle dni proslavila 60letnico rojstva znanega češkega pisatelja in odličnega borca za ideale slovanske vzajemnosti, Adolfa Černega, s penzijskim imenom Jana Rokyte. Jubilej se je že v svojih mladih letih jel zanimati za slovanska vprašanja ter je kmalu postal pionir slovanske vzajemnosti na realni podlagi. V ta namen je ustanovil posebno revijo »Slovanski Prehled«, okoli katere so se kmalu zbrali najodličnejši slovanski pisatelji in publicisti.

S posebno ljubeznijo se je Černy posvetil proučevanju stanja lužičkih Srbov. Izdal je o lužičkem vprašanju več knjig, ki so občinstvo neprestano opozarjale na to zanemarljivo vlogo Slovancev. Ime Černega gre v prvo vrsto propagatorjev za interese lužičkih Srbov. Z njim manjšim zanosom pa je Černy delal tudi za spoznavanje drugih slovanskih narodov, posebno Jugoslovencev in Poljakov. V svojem »Slovanskem Prehledu« in v Masarykovem »Času« — oba časopisa sta bila med vojno ustavljena — je stalno seznanjal češko javnost z umotvori Zellerja, Čišinskega, Kranjčevića in Vyspianskega. Po razpadu Avstro-Ogrske se je Černy udeleževal del mirovne konference v Parizu, kjer je opravil funkcije strokovnjaka za slovanska kulturna vprašanja. Njegova zasluga je, da se ni na lužičke Srbe popolnoma pozabilo, temveč da so jih zmagovalci vsaj deloma podprli moralno. Po zaključku mirovne konference se je Černy podal na propagandno pot skozi Poljsko, kjer je imel niz javnih predavanj in diskusij, na katerih je govoril o češkem narodu ter o češko-poljskih odnosih. Za časa njegovega bivanja v Varšavi je izginil češko-poljski spor zaradi razmejitev.

Adolf Černy se je rodil 19. avgusta 1864. V javnosti se je najmočnejše pojavil leta 1896, ko je organiziral lužičkosrbski oddelek na razstavi v Draždanah. Od leta 1898. do 1901. je bil ravnatelj etnološkega muzeja v Pragi, od 1. 1901. dalje pa rektor poljskega, lužičko-srbskega in srbohrvatskega seminarja na praški univerzi. Po prevratu je bil imenovan za poslanskega svetnika v zunanjem ministertvu. Na tem mestu je še danes čil, zdrav in delaven.

Vesti iz Poljske

Klasični jeziki v srednješolskem učnem načrtu so tudi na Poljskem predmet debat. V onem delu Poljske, ki je prej pripadala Rusiji, torej v tako zvanem Kraljestvu ali Kongresovski, grščine sploh ni bilo, a latinščina je bila omejena; več klasičizma je bilo v bivši Galiciji in poznanski Poljski. Starejša generacija bi hotela sedaj odstraniti klasične jezike iz srednjih šol, češ, da bi mladež bila rešena čmuka, ali Zveza direktorjev srednjih šol je ministrstvu prosvete v Varšavi predložila izčrpen memorial, ki se odločno izreka proti odstranitvi klasičnih jezikov iz naučnih načrtov. Iznova se naglašja, da prave ljudske kulture ni brez klasičnih znanosti, kakor so se izrazili matematik H. Poincaré in kemik Le Chatelier itd. »Kurjer Poljski«, napredni poljski organ piše o tej stvari: »Danes je odstranjenje klasične ga pouka iz srednje šole veliko zlo in krivica, ki se godi mladini. Poljsko profesorsko društvo (»Društvo učiteljev srednjih in visokih šol«) izdaja »Przegląd humanistyczny« humanistično revijo, ki prinaša odlične razprave o vplivu staroklasičnega sveta na razvoj cele Evrope, posebno Poljske.

Poljaki v Franciji. Zveze Poljakov s Francijo so stare; izza velike emigraci-

je leta 1831. se je naselilo mnogo Poljakov stalno v Franciji; v novejših časih so nastale cele poljske delavske kolonije na francoskem. Poljaki imajo v Franciji toliko šol, da so njih učitelji pred kratkim imeli posebno zborovanje, kjer so se posvetovale o poljskem šolstvu na francoskem; šlo je pri tem posebno za šolske knjige in za poseben poljski šolski inspektorat. V »Institutu slovanskih znanosti« v Parizu se je otvoril kurz za poljsko učiteljstvo, ki mu gre francoska vlada posebej na roko; v njem predavajo poljski znanstveniki.

Splošno je pač že priznano, da je največji slovanski pesnik Poljak Adam Mickiewicz; Rusi ga visoko cenijo. Pred kratkim je v Varšavi gostoval rusko gledališče »Modra Ptica«; vsa grupa se je zbrala pred spomenikom Mickiewiczu v Varšavi ter odkrivala se, položila vence predenj.

1. junijem je v Varšavi začela izhajati slovanska revija »Kultura Słowian«; v redakciji A. B. Dostala, podpomočnika poljske vojske (redakcija in administracija v Varšavi, ul. Sienna 8, m. 19) in sicer dvakrat na mesec; namen ji je tak kakor je bil pred vojno namen »Slovanskega Prehleda« Adolfa Černega v Pragi. Dosedaj so izšle 4 številke. V njih je obilo referatov tudi o Jugoslaviji (o našem ekonomskem stanju, o Sokolstvu itd.). O tej reviji, ki je lep znak novih časov, izpregovorimo še posebej za sedaj jo najtopleje priporočamo. Četrtnoletne stane 7 poljskih zlotih in 50 grošev (t. j. okoli 100 Din).

Gdansk (Danzig) ob ušju Visle je »svobodno mesto« z nemško upravo in leži pred Poljsko tako, kakor Reka ali Trst pred nami; le je ozemlje Gdanske manjše nego je »italijansko« ozemlje pred omenjenima mestoma. Poljska ima v svojih rokah vnanjo politiko mesta in (vsaj po imenu) neke upravne stvari. Poljaki imajo v mestu dva časopisa in vzdržujejo svojo gimnazijo; letos se je vpisalo na zavodu 325 dijakov, lani le 200.

»Vzhodni Sejm« v Lvovu bo imel tudi svoj jugoslovanski del: zastopnik Vzhodnega Sejma je profesor Milivoj Janković v Beogradu. Pridobljena je za stvar »Savska Banka« in ta je prijavila izlobo jugoslov. produktov, kakor suhih sliv, kaše, vina, slivovice, kože, tobaka in cigaret, opija, sardin itd. Tudi trgovinski stiki med Jugoslovenci in Poljaki se razveselijo utrjujejo.

Najden rokopis Dostojevskega. V arhivu petrograjske cenzure se je našel doslej neznan rokopis Dostojevskega novele »Sanje«. Spis še ni bil tiskan, predstavlja kuriozitetno posebno vrsto, namreč kolektivno delo literarne trojice Dostojevskega, Grigoroviča in Nekrasova.

Usoda umetnosti v sovjetski Rusiji. Pod tem naslovom objavlja komisar za prosvetne zadeve v Rusiji Lunačarski v ruskih listih članek, v katerem prihaja do žalostnega zaključka, da se umetnost v sovjetski Rusiji nahaja v veliki krizi, ker ji nedostaja gmotnih sredstev. Vlada nima denarja in bo radi tega morala zapreti več glasbenih akademij in visokih šol za umetnostno naobrazbo. Med temi žrtvami se nahaja tudi Leninaova umetnostna akademija v Petrogradu.

Senkiewiczovi smrtni ostanki se prepeljejo v domovino. Poljski romaništer Henrik Senkiewicz je umrl med svetovno vojno v Švici. Sedaj se prepeljejo smrtni ostanki stvaritelja »Quo vadis« v domovino, kjer se položijo na večnemu počitku v varšavskem Pantheonu poleg ostalih zaslužnih Poljakov. Ob tej priliki se odkrije spomenik pisatelja, njegova zbrana dela pa izidejo v ceneni ljudski izdaji.

Fr. Z.:

† Silvester Kovač

Imel sem stričnika, sina materinega brata — sedaj ga nimam več! Še živi, toda zame je mrtev in mu je ime Silvester Kovač. Silvester Kovač, v miru počivaj!

Kakor punčico v očesu sem vedno varoval svoj ugled in ugled svoje družine. Kajti je ugled podlaga kreditu, in se lahko ponašam, da imamo kredit v štacuni in pri mesarju, hvaležni smo zanj in se pripravljamo še naprej z zagotovilom, da se ne bomo nikdar izkazali nevedne.

Pa bi nas živo bolelo, če bi se nam kredit nenadoma in kar sredi meseca odpovedal in sem prisiljen, da javito raztrgam sleherno vez s Silvestrom Kovačem, stričnikom mojim. Ne more biti in ne sme, da bosta zaradi tujih grehov v opasni meri ogrožena moja in moje žene in nedolžne mi dece jutrina in večerja in tako izpodkopana prva in poglavitna podlaga človeškemu bivanju na tej zemlji.

Silvester Kovač, ne poznam Te več! Sicer bodi povedane v njegovo opravičilo, da ni ubijalec in bogokletnik. Niti se mu ne da očitati, da je kradel srebrne žlice v kateremkoli oziru.

Nasprotno je imela poprejšnja vlada popolno zaupanje vanj in ga je postavila na odgovorno mesto oficijala. Ves čas ni bilo pritožbe zoper njegovo poslovanje, kvečjemu da kadil smrdljivo pipo; toda se je ta očitke tičal bolj države nego njega, kajti si je basal pipo z državnim tobakom. In je živel v krogu cerkveno mu poročene žene mirno življenje zakonskega moža.

In mi ga je pravzaprav žal! Toda se je izpremenila vlada, kakor se na milim nebu izpreminja luna, in se je zgodilo ob tej priliki, da ga je časopisje razkrinkalo, kakšen da je; pokazalo ga je v pravi luči, nastal je vihar ogorčenja in smo bili prepričani, ko smo spoznali temne madeže njegovega življenja, ki se nam prej ni niti o njih sanjalo.

Silvester Kovač, izbrisani bodi iz našega sorodstva!

Kaj ga je tako nenadoma vrglo s tira rednega in vzglednega življenja in ga drevilo v pogubo in propad, ne vem. Le slutim, da je bil kuno. Kajti je kuno vir vse izpraničnosti! Ali pa slutim, da je bil demen alkohol; alkohol je najhujši sovražnik človeštva! Ali pa slutim, da je bilo slabo časopisje. Kajti od slabega časopisja pri-

haja vse gorje tega sveta! Drugega razloga ni za njegovo propast! Stefan Kovač ni hodil v kino, Stefan Kovač ni pil, Stefan Kovač ni bral ničesar razun domačih vesti in parte. Toda silnemu vplivu vsega trojega ni mogel odoliti in je prepadel!

Da je propadel, o tem žalibog ni dvoma; stalo je v novinah. Namreč v novinah vladne stranke. Novine so kakor evangelijske. Namreč novine vladne stranke. Velika je moč novin in silna njih odgovornost in novine ne lažejo. Namreč novine vladne stranke — danes so te, jutri so druge. Kakor je vlada danes ta, jutri je druga. In kar je danes dobro, bo jutri slabo, in kar je danes slabo, bo tudi jutri dobro. To se nanaša na novine. Pa se nanaša tudi na vlade — to ni pravi Zdi se mi, da so vse vlade oblasti in so vse oblasti od Boga, one od danes in one od jutri, in jih je treba spoštovati in se jim pokoriti. Pa je jako težko biti državljan, ko slavná vlada od danes pravi, da je bila vlada od včeraj slaba in za nič, pa se lahko zanašati, da bo slavná vlada od jutri enako trdila o vladi od danes, da je bila slaba in za nič in da je vse zavajala.

O Silvester Kovač, materinega bra-

ta sin, Tvoje grehe so spravile na dan novine vladne stranke, od one vlade, ki ni od včeraj ali jutri, nego je slavná in od danes, pa so tudi novine ta hip dobre, ugledne in pravilne. Zato ni dvoma o Tvojih grehih in so tolikšni, da Te je vlada, slavná vlada od danes, sramotno črtala iz vrst svojih uradnikov. Ti grehi pa Ti tudi zapirajo vrata v naš mirni družinski dom za vse veke! Ako ne za vse veke, pa vsaj do tedaj, da pride nova vlada na krmilo in bo zopet dobro, kar je danes slabo, in bo slabo, kar je danes dobro.

Težki so Tvoji grehi, sin materinega brata, ki Ti jih očitajo novine, Ti pa nisi kos, da jih opovržeš.

Mar se upaš utajiti, da se pišeš Kovač, kakor so Ti v brk zabrusile novine?

In da Ti je ime Silvester? He? Kakor sta upravičena ta dva očitka, enako ni odrekati utemeljenosti nadaljnjima: da si si kupil nov klobuk in da je v neredu Tvoja prebava.

O Silvester Kovač, sin materinega brata, kako si mogel pasti tako globoko, da si si nabavil nov klobuk in nisi prej prosil dovoljenja v uredništvu novin!

Da so se razkrile velike nerednosti

v Tvoji prebavi, to se ne bi bilo smelo zgoditi, sin materinega brata!

In potem še zadnji strašni očitke! Ne razumem Te, sin materinega brata, da si sploh upaš biti na svetu, ko nisi pri stranki, ki je na krmilu danes in ta hip! To je najgriši Tvoj madež! Izobčuje Te iz človeške družbe in Te obojaja a meščansko smrt. Da nimaš tega madeža, vsi drugi bi Ti bili odpušteni, kakršnikoli so, kolikorkoli jih je!

Tako si si sam zapečatil svojo usodo; jaz si umivam roke in Te brisem iz spomina.

In mi nikakor ni prav, da sva oba člana iste cerkve, in bom še preudarlj ali ne bom rajši prestopil v drugo in dal prestop v Male oglasa. Kajti ne-rad bi izgubil kredit!

In Te razvedinjami! O sin materinega brata, nameril sem Ti bil svojo desno galošo. Dobro je ohranjena in najsi ni vredna bogve koliko, v prazen spomin bi Ti vendar bila. Na boš je dobil! Dobil jo bo gospod od novin, ki Te je razkrinkal. In da izgubiš sleherno upanje, da se še promislím, dal mu jo bom med živimi!

Darujte za sokolski Tabor!

Gospodarstvo

Naša trgovina z Italijo

Znano je, da je bila naša trgovina z Italijo v zadnjih dveh letih močno aktivna, a tudi letos se razvija v to za nas ugodno smer. Iz izvoznih podatkov Generalne direkcije carin za prvo polovico t. l. je razvidno, da je bila Italija prva glavna odjemalka našega blaga. Vrednost iz naše države v Italijo v tem času izvoženega blaga je znašala 1.308.353.820 Din, odnosno 31.33 odst. vrednosti vsega našega izvoza, to je še blizu ene tretjine.

Naši glavni predmeti, ki so se izvozili v prvi polovici t. l. v Italijo, so bili (po vrednosti v milijonih Din): stavbni les 697,4; drva za kurjavo 33,8; živa živina 132,7; živi konji 54,7; kože divjadi 43,0; jaja 39,4; suhe češnje 34,3; sveže meso 22,4; mesni izdelki 24,0; žive svinje 6,6; turščica in drugo 3,9.

Iz gornjih števil vidimo, da tvori les (stavbni les in drva za kurjavo) skoro polovico vrednosti vsega našega izvoza v Italijo. Drugi naš najvažnejši izvozni predmet za Italijo je živina. Od vsega našega v prvi polovici t. l. izvoženega stavbnega lesa, čegar vrednost znaša 859,8 milijona Din, se je izvozilo v Italijo kakor rečeno za 697,4 milijona Din, odnosno nad 70 odst., dočim od vsega našega izvoženega živine ni šla polovica v Italijo. Lesna stroka nam ne nedvomno tudi v bodoče odajala največ prebitka v Italijo, dočim izvoz živine v Italijo lahko prinese počisti, ker Italijani nimajo dovolj gozdov, dočim se živinorejca v Italiji vedno skrbnejše goji.

Dočim je torej naš izvoz v Italijo stalno ugoden, je podoba, kolikor je razbrati iz doslej nam znanih statističnih podatkov, da z italijanskim uvozom v Jugoslavijo ni tako. Po italijanskih uradnih podatkih za prvih pet mesecev t. l. je znašala vrednost prebitka naše trgovine z Italijo nad 40 milijonov lir. Največ uvaža naša država iz Italije tekstilnega blaga, a je podoba, da naši uvozniki dobavljajo vedno manj blaga iz Italije in da se obračajo v druge države. V prvem četrtletju t. l. sta kot naši dobavitelji na prvem mestu Češkoslovaška (21,38 odst.), na drugem Avstrija (21,12 odst.), a šele na tretjem mestu Italija (20,87 odst.). Ugoden položaj naše trgovine z Italijo pa se bo z novo trgovinsko pogodbo skoro gotovo poslabšal.

JUGOSLOVANSKA INDUSTRIJA PORTLANDKEGA CEMENTA IN AZBESTNEGA SKRILJEVCA.

Tvornica «Split», d. d. v Solinu pri Splitu je na letošnjem Ljubljanskem velesejmu v lastnem, zelo okusno opremljenem paviljonu razstavila svoje izdelke, med drugim prvovrsten portlandski cement svetlozive znamke «SALONA» (Tour) in azbestni skriljavec znamke «SOLONI», ki se v svoji izvrstni kakovosti lahko primerja z vsakim tu- in inozemskim produktom. Največje zanimanje je vzbudila tvornica s svojimi valeditimi ploščami, katere so izredno prikladne za pokrivanje gospodarskih poslopjij ter lesenih barak. Nadalje je razstavila svoj najnovejši proizvod, umetni marmor, izdelan na azbestnih ploščah. Izredne važnosti za stavbeno stroko so njene azbestne plošče, ki se uporabljajo v svrhu izdelave vlažnih sten.

Tvornica je bila ustanovljena leta 1908, ter je bila takratna osnovna glavica 2.000.000 K, današnja osnovna glavica pa znaša 39.000.000 Din. Do pred kratkim se je v tej tvornici izdelovalo dnevno 60 vagonov cementa, zadnje mesece pa je družba tvornico razširila, tako da ji je možnost dana, izdelovati dnevno 100 vagonov. Pretežno večino izvažajo tvornici v inozemstvo.

Glede na prvovrstno kvaliteto njenih izdelkov je tvornica na velesejmu zaključila znatne kupčije.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (26. t. m.) Pšenica: baška, nova, 8 vagonov 362,5 — 365; za september, 5 vagonov 370; za september — oktober, 5 vagonov 385. Ječmen: 5 vagonov 350 — 360. Turščica: 11 vagonov 285 — 292,5. Fižol: beli, baški, 6 vagonov 500 do 525. Moka: baza «0», 10 vagonov 565 do 570. Otrobi: 3 vagoni 200 — 210. Tendence nestanovitna.

Dunajski svinjski sejem (26. t. m.) Dagon 7144 komadov; od tega 440 iz Jugoslavije. Notirajo: debele svinje 25 do 27.000, mesne 24 — 28.000 aK za kg žive teže.

Dunajski goveji sejem (25. t. m.) Dagon 2875 glav; od tega 446 domačih, 397 iz Madžarske, 739 iz Jugoslavije, 111 iz Češkoslovaške, 990 iz Rumunije, 165 iz Nemčije in 27 iz Danske. Pri mirnem prometu so poskočile cene prvovrstnim volom za 1000 aK, srednjim in slabim volom ter kravam največ za 500 aK pri kg. Za kg žive teže notirajo v tisočih aK: voli 13 — 20, krave 13 — 16, bik 13 do 16,5, bivoli 10 — 13, slaba živina 9 do 13 aK.

— Majhen pridelek hmelja v Savinjski dolini. (Poročilo Hmeljarskega društva v Zalcu.) Zalec, 26. avgusta. Množina po že večini končanem obiranju srednjega zgodnjega hmelja zaostaja precej za ono minuloga leta. Hmelj je fine kakovosti, večini enakomeren po obliki in zadovoljiv po barvi. Pozni hmelj je pa zaradi peronosporne popolnoma odvoval: le

mali del te vrste se bo obral in daje pridelek nedopadljive barve. Naša poprečna cenitev letošnje množine: 12.000 stotov po 50 kg se radi neugodnega uspeha pri obiranju zmanjša za najmanj 2000 stotov.

— Dobra hmeljska letina v Bački. Iz Novoga Sada poročajo, da bo letošnji pridelek hmelja v Bački mnogo večji nego je bil lani. Tudi kakovost je zadovoljiva.

— Čekovni promet poštne hranilnice SHS za julij izkazuje nastopno stanje: novotvorjeni čekovni računi 143, saldiranja 43, skupaj koncem julija 10.841 čekovnih računov. Stanje vlog 13. julija 22.521.859,34 Din. Celokupni promet je znašal 2.878.365.104,57 Din; od tega odpade na vplačila 1.413.098.461,30 Din, na izplačila pa 1.465.266.643,27 Din.

— Čebelarški kongres v Beogradu. Prešlo nedeljo 24. t. m. se je vršil v Beogradu kongres Zveze čebelarških združenj iz cele države. O stanju čebelarstva je referiral Jova Jovanović. Soglasno se je poudarjala potreba, da se osnuje v državi vika čebelarska šola. Ravno tako so zborovali zahtevali, da se uvede čebelarstvo kot obvezni predmet po vseh učiteljskih in bogoslovskih šolah. Kongres je dalje sklenil izdati čebelarški časopis. Nastopni čebelarški kongres bo 1925. v Osijeku.

— Prepoved uporabe žigov z avstrijske ali egrske krome ali grbovi. Po narečju ministrstva trgovine in industrije je ministrstvo trgovine in industrije, odšelek v Ljubljani, z dne 22. t. m. prepovedalo v okolici Ljubljanske in mariborske oblasti uporabo vseh žigov, znakov in varstvenih znamk avstrijske in egrske krome ali grbovi.

— Italijani kupujejo živino po deželi. Iz Laškega poročajo, da je na tamošnji sejem 25. t. m. prišlo tudi precej kupcev iz Italije, ki so kupili 78 glav večinsoma plemenske živine. Ves dogon je znašal 617 glav. Cene so se gibale med 12—15 dinarjev za kilogram žive teže.

— Izredni občni zbor ima Hirska posojilnica, r. z. o. z. v Ljubljani dne 6. septembra ob 15. Na dnevnem redu je izprjemba pravil.

— Določitev poravnalnega naroka. Za sklepanje poravnave trgovca Ivana Vaupešča v Gornji Radgosti z dolžniki je določen narok na dan 5. septembra pri okrožnem sodišču v Mariboru.

— Tržišče masti in submarnega blaga. Cene naraščajo na inozemskih kakor domačih tržiščih največ radi padanja svinjereje. V Zagrebu so bile prošle tedne nastopne cene: Tržniška mast v sodih 28—34 (2 odst. ambalaže); čista domača mast za debla 25,5; sveža slanina 33; hamburška slanina 35; popicirana 35; krakovska klobasica 38; hrenovke 38; izartadela 40; kranjske klobase 48 Din za kilogram. — Cene v Beogradu: mast 32—35; slanina 28—32; suho meso 28 do 29; slanina 25—30 Din za kg na debla. — Cene v Milani (v lirah): slanina 3,3; ameriška slanina 3,3; ameriška mast 3,2; domača italijanska mast 6,7 lire za kilogram.

— Izkuševanje Sretna in Mačve. Generalna direkcija vod je izdelala podoben uvrst za izkuševanje močvirja v Mačvi in Sretnu. Z izkuševanjem se bo začelo še to jesen, tako da bodo dela do spomladi dovršena.

— Zabrana izvoza pšenice iz Italije. Ker je rezultat žitne letine v Italiji za 20 odst. slabši od lanskega, je italijanski ministrski svet sklenil zabraniti izvoz pšenice in omejiti izvoz pšenične moko ter zdroba.

— Imenjava češkoslovaških 500 kronskih bankovcev. Bančni urad češkoslovaškega finančnega ministrstva je obvestil naše finančno ministrstvo, da poteče 31. t. m. rok za imenjava češkoslovaških 500 kronskih bankovcev prve emisije v rdeči barvi z datumom 19. aprila 1919.

— Obratna omejitev v češkoslovaški železni industriji. Iz Prage poročajo: Pred nedavnim časom je več manjših praških železarn omejilo obrate; dve sta celo popolnoma ustavili delo. Sedaj pa se omejujejo tudi večje češke tvornice železa, kakor B. Breitfeld & Daelek in tvornica okroja »Praga«. Svoj obrat omejuje dalje Praška železindustrijska družba, ki bo odpuštila nekaj sto delavcev.

— Povišanje števila nezaposlenih v Madžarski. Iz Budimpešte poročajo, da se je število nezaposlenih v Madžarski tekom julija in avgusta povečalo. Industrija se nahaja v kritičnem stanju in ni izgledov na skorajšnje zboljšanje, ker bo letos zbog slabe letine tudi domači konzum industrijskih izdelkov manjši.

— Obток bankovcev v Madžarski je v drugem tednu t. m. porasel za 41 milijard na 3,5 milijona mK.

— Naraščanje obtoke novčanice v Poljski. Obток novčanice v Poljski je značal koncem maja okrog 440 milijonov zlotov (zloty), koncem junija 469 milijonov in koncem julija 531 milijonov zlotov.

— Ureditev češkoslovaških obveznosti iz vojne napram Italiji. Te dni bivajo v Italiji zastopniki češkoslovaške vojaške uprave in češkoslovaškega finančnega ministrstva, da uredijo obveznosti Češkoslovaške napram Italiji zaradi prehrane in povratka češkoslovaških legionarjev v domovino. Z Anglijo se je ta zadeva že uredila. Ratifikacija protokolov čaka le še na odobritev obeh parlamentov. Tudi s Francijo se je dosegel sporazum. Pogajanja z Zedinjenimi državami se še vršijo.

Borza

26. avgusta:

LJUBLJANA. Notirajo:

na blagovnem tržišču: trami, 4-4, 4-5, od 4 do 10 m dolž, sred. dolž 6 m franko meja 442 do 0; remeljni polovičariji, 35-70, I, II, III, kompl. obroblj, franko meja 720 do 0; deske, III, 20 mm, 25 mm, 30 mm, 35 mm, 40 mm, 50 mm, franko meja 556 do 0; drva suha, bukova, 1 m dolžine, za 100 kg, franko naklad, postaja, 3 vagoni 28 do 30 (28); pšenica: sremska, 75 do 77 kg, brutto za netto, par. Ljubljana 0 do 415, domača nova, par. Ljubljana 385 do 0, baška, 76 do 77 kg. Stari Bečej 0 do 390, baška, franko baška postaja 0 do 375, slavonska, 75 do 76 kg, 2 do 3 odst., franko slavonska postaja 0 do 375, hrvaška, franko Slatk po vzoru 0 do 365; suhe gobe po kakovosti, franko Ljubljana 48 do 54 do 0; krompir, nov, franko slavonska postaja 50 do 0; pšenični otrobi: drobnji, par. Ljubljana 0 do 255; grahorica semenjska, franko Ljubljana, 1,5 vagona, 298 do 300 (300); pšenična moka: «0» slavonska, par. Ljubljana 0 do 620, «2» Darda, franko Ljubljana 0 do 650, «2», franko Ljubljana 587,5; oves: baški, avg.-sept.-okt., par. Ljubljana 0 do 360, sremski, par. Ljubljana 0 do 345; ječmen pivovar.: 62 do 63 kilogramov, par. Ljubljana 0 do 408, 64 kilogramov, par. Ljubljana 0 do 450; fižol, beli, baški, par. Ljubljana 0 do 560; turščica, zdrava, par. Ljubljana 0 do 340; na vrednostnem tržišču: Vojna škoda 117 do 121, Celjska posojilnica 200 do 0, Ljubljanska kreditna 220 do 235, Merkantila 116 do 0, Prašedion 915 do 0, Slavonska 0 do 107, Strojne 150 do 0, Trbovlje 485 do 505, Vevče 123 do 130.

ZAGREB. V efektivnih tendenca neopreminjena. Promet minimalen. — V devizah je takoj spočetka vladala balise, ki je proti koncu postala še izrazitejša. Tečaj vseh deviz so se začeli na nižji bazi nego včeraj ter so tekom sestanka dalje padli. Večji padec je za beležen v devizi na Svico, to je od 1517,5 včeraj na 1512,5 danes. Blaga je bilo dovolj. Narodna banka je intervenirala edino v čeku na Svico in ga dajala po 1510. Promet je bil precej slab. Trgovanje se je gibalo največ v devizah na Italijo, London in Dunaj. Notirane so devize: Amsterdam 0 — 3160, Dunaj 0,11275 — 0,11475, Budimpešta 0,106 do 0,108, Italija izplačilo 355 — 358, ček 354,5 — 357,5, London izplačilo 360,75 do 363,75, ček 360,75 — 363,75, New York kabel 80 — 81, ček 79,9 — 80,9, Pariz 434 do 439, Praga 239,25 — 242,25, Svica 1507,5 — 1517,5, ček 1505 — 1515; valuta: dolar 78,75 — 79,75, K 0 — 238, mK 0 — 0,11, lire 352 — 353; efekti: bančni: Trgo 33 — 35, Eskomptna 120 do 121, Hipo 63 — 64, Jugo 110 — 112, Ljubljanska kreditna 220 — 230, Prašedion 915 — 920, Slavonska 105 — 107; industrijski: Eksploatacija 110 — 115, Sečerana 1000 — 1030, Nihag 85 — 87, Slavonija 90 — 91, Strojne 150 — 0, Trbovlje 470 — 500, Vevče 123 — 0; državni: 7-odst. posojilo 63 — 64, agrarne 23,5 — 24, Vojna škoda 117 — 119.

BEOGRAD. Tendence nestanovitna. Tečaj vseh deviz pada. Blaga je bilo dovolj. Poslovanje na curiški bazi 6,64. Notirajo devize: Amsterdam 0—3170, Dunaj 0,1135 — 0,1136, Budimpešta 0 do 0,109, Bukarešta 37,75 — 38,25, Zeneva 1504 — 1506, London 360,75 — 362, Milan 355 — 355,4, New York 80,25 — 80,35, Pariz 444 — 445, Praga 240,5 — 240,75, Solun 145 — 147, Sofija 0 — 59; valuta: te: levi 0 — 59, leji 0 — 38, mK (srednji tečaj) 0,105, K 6 (srednji tečaj) 238; termini: Milan za 30. sept. 356 do 356,5, Zeneva za 30. sept. 1505 — 1506, Dunaj za 20. sept. 0,1132, Praga za 15. sept. 239, London za 30. sept. 362; efekti: 7-odst. posojilo 66,75 — 67,5, agrarne 24 — 26, Vojna škoda 129,5 — 130.

CURIH. Beograd 6,60, New York 534, London 23,58, Pariz 28,55, Milan 23,61, Praga 16,025, Budimpešta 0,0070, Bukarešta 2,525, Sofija 3,85, Dunaj 0,007525.

TRST. Beograd 27,90 do 28,20, Dunaj 0,0815 do 0,0825, Budimpešta 0,028 do 0,032, Praga 67,50 do 68, Bukarešta 10,50 do 11, Pariz 121,50 do 122,25, London 101,50 do 101,70, New York 22,55 do 22,65, Curih 423 do 425, valuta Din 27,90 do 28,20, aK 0,0815 do 0,0825, dolar 22,50 do 22,60, 20 zlatih frankov 87,50 do 88,50, uradni tečaj zlate lire 437.

DUNAJ. Devize: Beograd 878 do 882, Berlin 16,850 do 16,900, London 319,000 do 320,000, Milan 3142 do 3154, New York 70,935 do 71,185, Pariz 3837 do 3853, Praga 2133 do 2143, Curih 12,305 do 12,355. Valute: dinarji 877 do 883, dolarji 70,460 do 70,860, funti 317,200 do 318,800, francoski franki 3810 do 3840, lire 3150 do 3170, švicarski franki 13,260 do 13,340, češkoslovaške krome 2124 do 2140; elektri (v tisočih aK): jugoslovenski: Trgo 29,5, Hipo 52, Eskomptna 104, Jugo 97, Trbovlje 440 do 445, Jesenice 770, Zenica 935, Gutmann 590, Slavecs 230, Slavonska 75, Sečerana 905; ostali: Donava-Sava-Jadrana 425, Bankverein 123, Landerbank 253, Zivnostenska 827, Alpine 402, Skoda 1350.

PRAGA. Beograd 42,30, Dunaj 4,7175, Berlin 8,00875, Rim 180,75, Budimpešta 4,185, Pariz 184,80, London 152,30, New York 33,95, Curih 637,50.

BERLIN. Beograd 5,20, Dunaj 5,92, Milan 18,55, Praga 12,58, Pariz 22,09, London 18,825, New York 4,19, Curih 78,45.

LONDON. Berlin 18,887, Pariz 82,98, Italija 101,50, Svica 23,97, New York 449,06, Dunaj 320, Rumunija 950, Budimpešta 345, Praga 149,75, Beograd 363.

NEWYORK. London 448,87, Pariz 541, Svica 1873, Italija 443, Dunaj 14,12, Budimpešta 13,50, Praga 300, Beograd 124,12.

Sokol

NARASČAJSKI ZLET ŽUPE LJUBLJANA I. V LOGATCU.

Da se kar najugodnejše izvede tekma in javna telovadba, je sklenil T. O. župe Ljubljana I., da se odpelje iz Ljubljane glav. kol. ves naraščaj iz I., II. in III. okrožja v nedeljo, dne 31. t. m. ob 6.02 zjutraj. Prihod v Logatec ob 7.25. Naraščaj iz ribniškega okrožja in Kamnika se mora pripeljati v Ljubljano že v soboto zvečer, kjer bo tudi prenočil. Zbirališče v nedeljo zjutraj ob 5.30 pred glavnim kolodvorom. Vožnja je polovična. Vodniki posameznih oddelkov prosim, da mi med potjo, oziroma v Logatcu sporočite natančno število svojih oddelkov, da vam izdam potrebne listke za prehrano. Prehrana je skupna za vse oddelke. Vsi vodniki mora sam oddati listke in biti navzoč pri razdeljevanju prehrane, kakor tudi ne sme zapustiti svoje oddelke. Skrbeti mora za točnost in red ter strogo paziti na snago in opremo kroja.

Tekme prično točno ob 8. uri. Vrate, katere ne pridejo ob določenem času, se ne pripustijo k tekm. Seja sodnikov se vrši dne 31. t. m. ob 7.45 na telovadišču. Bratje in sestre sodnice, prosim za točnost!

Vsa deca, oddelki iz ribniškega okraja in Kamnika odidejo iz Logatca ob 17.25 in prispejo v Ljubljano ob 18.15 ter imajo zvezo s svojimi vlakci. Vsi ostali odhajajo iz Logatca ob 21.55 in pridejo v Ljubljano ob 22.49. Bratje in sestre, s skupnim in točnim delom dpežemo najboljši uspeh!

JAVNA TELOVADBA SOKOLA V STRAŽIŠČU.

Javna telovadba Sokola v Stražišču se je vršila preteklo nedeljo, dne 24. t. m. Sodelovala so sosednja sokolska društva iz Kranja in škojke Loke, tako da so vsi oddelki nastopili v velikem številu. Najprej je izvedla moška in ženska deca, 120 po številu, v 10. korejni svoje vaje z zastavicami in z okrašenimi obroči, predpisane kot letošnje župne vaje. Domače društvo je dalo dva koreja, ostali so bili Kranjčani in Loka, ki so z avtomobilom prispeli v Stražišče. Izvedba teh vaj, ki so za mladino jako primerne in okusno sestavljene, je bila prav dobra. Ženski naraščaj je izvajal vaje na štirih gredeh, tudi župne obvezne vaje, sestavljene po br. dr. Kušerju. Točna in skladna izvedba lepih vaj je zadovoljila gledalce, ki so mlada dekleta pohvalili z živahnim aplavzom. Najbolji nastop je izvršil moški naraščaj s svojimi prostimi vajami, ki so bile dokaj težke, a vzile temu prav dobro izvedene. Fantje so pokazali lepo disciplino in pazljivost, tako da obelajo postati dobri Sokoli, ako bodo v tem pravcu nadaljevali svoje delo. Pri tej priliki je br. župni načelnik razdelil štirim tekmovalec iz Stražišča, ki so dosegli na župni naraščajski tekmi prva tri najboljše mesta, tekmovalne diplome. Pogrešali smo primerne nagovora, ki bi ob taki priliki dal vzpodbude mladim tekmovalec za nadaljnjo vztrajnost in vzbudil tudi pri drugih zanimanje in veselje do resnega dela v sokolskih telovadnicah. 36 članov je nastopilo v prostih vajah, ki so šle, izvzemši četrti sestavo, dobro. Enako so bile tudi vaje članic, ki jih je izvajalo 23, dobre, le druga sestava je trpela nekoliko na skladnosti. Stražiško društvo je nastopilo posebej z orodno telovadbo, in sicer člani na bradli, moški naraščaj na drogu, moška deca na kozi in ženska deca z dolgo kolebnico. Tu se je izkazal resnično lep napredek, ki ga je društvo doseglo v teku enega leta, odkar ima svoj lastni dom. Vsi oddelki zaslužijo pohvalo, ker kažejo resno in smotno delo in stremiljenje za napredkom.

Vrsta moškega naraščaja, ki je bila na župni tekmi prva, se je izkazala dobro izveščana. Na orodju so nastopili še člani in naraščajniki iz Kranja in Loke, kranjska vrsta pa še posebej na drogu. Vsa orodna telovadba je bila dobra, društvo

iz Kranja ima nekaj prvovrstnih telovadcev.

Javno telovadbo je zaključila lepa skupina vseh oddelkov iz Stražišča. Pri tem so naraščajniki izvedli gibe iz lahke letike, ki so jo gojili za župno tekmo. S te prireditvijo je Sokolsko društvo v Stražišču dokazalo, da vrlo napreduje in da porablja Sokolski dom za pravo telesno vzgojo svojega članstva.

Sport

Se nekaj nedeljskih nogometnih tekem. Zagreb: Viktorija : Croatia 3 : 0. Železničar : Derby 1 : 0, Uskok : Croatia 7 : 0, Zmaj : Slaven 1 : 1, Slavija : Sava 3 : 0, Sokol : Grafika 2 : 0 (vse prvenstvene). Dubrovnik: Gradjanski (Zagreb) : Gosk (Dubrovnik) 3 : 1.

Maribor: Vojna akademija : S. K. Merkur 4 : 3 (2 : 1). V nedeljo se je vršila prijateljska tekma med obema kluboma na povsem razmočenem igrišču. Igra je bila povsem odprta. Razveseljujo je vidno napredovanje mladega kluba mariborskih trg. nastavlencev, ki so predvedli z veliko požitvostnostjo smiselno kombinacijsko igr. Sodnik g. Nemec.

S. K. Primorje, nogometna sekcija. Treninji: danes v sredo, juniorji proti S. K. Mladika, v četrtek I. moštvo proti S. K. Slovanu, v petek rezerva proti rez. Slovana. Načelnik.

Teško-atletična sekcija S. K. Slovana. Včerašnje poročilo o prireditvi teškoatletične sekcije S. K. Slovana izpopolnjujemo v toliko, da se je vršil boks tudi med g. Wallandom in g. Weiblom. G. Walland je podlegel v četrti rundi.

Kolo jahača in vozača v Ljutomeru priredi v nedeljo dne 31. avgusta t. l. svojo vsakoletno jesensko dirko v kasu in galopu na dirkališču pri Ljutomeru. Vozači so svoje uspehe v lutomerski spemladanski dirki sjažno izboljšali v Mariboru, oz. Varaždinu in Zagrebu ter je upravičeno pričakovati novih uspehov.

Kolesarska dirka za prvenstvo Hrvatske in Slavonije se je vršila prošle nedeljo na 100 km dolgi progi Stenjevec-Krapina-Zagreb. Izidi so: Dukanović (Sokol) 3:14:45, 2. Truban (Orao), 3. Šostarko (Gradjanski), 4. Korzinek (Sokol) 5. Osrečki (Sokol).

Vreme

Običajno se nahajamo v poletju, obito pa v avgustu, pod gospodstvom visokega zračnega tlaka, ki se razproste preko evropskega kontinenta od Azorov, to je s srednjega dela Atlantskega oceana, kjer je njegovo navadno središče. Visok zračni tlak, ki sega čez Španijo in Francijo še preko južne in srednje Evrope, nam naklanja lepo, jasno in vroče vreme, ki ga od časa do časa prekinjajo nevihte. Nizek zračni tlak, katerega središče se nahaja običajno pri Islandiji nad severnim delom Atlantskega oceana, pa se drži čez poletje navadno precej visoko na severu, tako da njegov vpliv ne sega do nas.

Letošnje poletje, posebno v avgustu, pa je drugo. Vpliv visokega zračnega tlaka je omejen le na majhen jugozapadni kos Evrope. Namesto tega pa sega daleč proti jugu, do naših pokrajin vpliv nizkega zračnega tlaka, katerega središče se je prestavilo v bližino Anglije. Vsled tega prevladujejo nad Evropo zapadni vetrovi, ki dovažajo vedno znova z oceana vlažni in hladnejši zrak z obilnim dežjem. V tem so vzroki deževnega letošnjega poletja. Kaj pa je dalje prvi vzrok za poletje neobičajni neugodni razporeditvi zračnega tlaka, za to pa ni mogoče dati zadostnega pojasnila.

Slično neugodno vreme kakor je pri nas, imajo tudi po ostali srednji in po zapadni Evropi.

Vremensko poročilo: Samo vzhodni rob Alp je bil včeraj brez padavin. Zjutraj je bilo zopet večinoma oblačno. Jutranji minimum pod 10 stop. Z zapada piha jo še nadalje nad vso Evropo vlažni vetrovi. Trajnega izboljšanja vremena zaenkrat ni pričakovati. Napoved: Trajno izpremenljivo in hladno.

Ali ste že poslali na ročnino za „Jutro“?

Motorno kolo Puch

Gorska dirka dne 24. avgusta na Vrhniki pri Ljubljani. Prvi: Maks pl. Radics na Puch. Drugi: Hans Babič na Puch.

PLM Tomenmodell

Zastopstvo: A. Stoinschegg, R. Pelikan, Maribor, Aleksandrova cesta št. 19

Veridicus

Pater kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

18 Svetlin je čutil notranjo potrebo, da stopi v cerkev, ki je stala nasproti sodnemu posloju. Zatekel se je k stranskemu oltarju, pokleknil na stopnice ter se zazrl v oltarno sliko: Marija sedmerih žalosti, srce na rokah noseča, a zato predrt s sedmimi meči. In molil je nekako takole:

«Marija, skušal sem ti služiti z vsako mislijo in z vsakim dejanjem. In vendar se zavedam, da sem grešnik. Prosi zame! Toda Ti veš, da nisem zločinec. Daj mi, da jim to dokažem! Pomagaj mi, da me zloba in kovarstvo ne uničita, da me ne pahnejo po krivem iz poklica, ki sem si ga izbral, da delujem za svoj narod v duhu Tvojega sina in Tvojega, najblažja mati!»

Pomirjen je stopil v pisarno preiskovalnega sodnika. Izza mize se je dvignil starejši gospod in mu prihitel naproti:

«Politika nam je korumpirala vse javno življenje. Slaba, podla politika. Zdaj skuša korumpirati še sodstvo. A to se ji ne posreči. Vsaj pri meni in večini slovenskih sodnikov gotovo ne... Izvolite sedeti!»

«Nisem in menda nikoli ne bom politik,» je odgovoril Svetlin.

«Vem, a hoteli bi vas predstaviti kot stranskega politika, ki razbija volilne shode in uprizarja politične poboje,» se je smejal sodnik. «Morda imajo proti vam izvesne namene...»

Svetlin je strmel, a vprašal je le:

«Česa sem obtožen?»

«Da ste nagnali na Zdražbov shod tolpo pijancev in raz-

uzdank, ki so po vaši želji in navodilu izzvali najprej prepri, nato pretep in končno malone uboj in umor.»

«Je li mogoče?»

«Dandanes je v Sloveniji vse mogoče,» se je smehljaj sodnik. «Evo, celo dokazi in priče so za to obtožbo. Sam ranjenec, dacear Ramovš, in njegova zaročenka Manica Rotarjeva sta izjavila orožniku soglasno, da ste vi nahujskali učitelja Grčarja, da ste ga vi na Grmadi skrivaj poučevali, kako naj shod razbije, da je po vašem navodilu takoj tek v «Bralno društvo», kjer je bilo že zbrano fanatično šlanstvo, da so ti nahujskanci potem tekali vso nedeljo dopoldne okoli vaših somišljenikov in jih tako rekoč prignali na shod. Grčar in «Bralno društvo» sta torej le orodje v vaših rokah. Tako govori ovadba.»

«Ali čemu in zakaj naj bi bil jaz vse to storil?»

«Iz maščevanja nad župnikom, ker vas je pregnal od mize v župnišču in vas je ovadil knezoškofu zaradi uradne upornosti!» je odgovoril sodnik.

«Ah, vse to je tako osudno, da se mi gabi zagovarjati se proti toli hudobnim lažem!» je vzdihnil Svetlin.

«Saj se vam niti ni treba več zagovarjati,» je dejal sodnik. «Učitelj Grčar je izpovedal tako sijajno, da vam ni treba niti ust odpreti v svojo obrambo. Do pike so enako izpovedali nadučitelj Strojcar, obe gospodični učiteljici, trgovec Prek, njegova žena in kramarja Tičar in Jamar. Napravil sem — glejte! — en sam zapisnik, ki so ga vsi skupaj podpisali. Izvrstno dekle pa je še posebej šivilja in bivša cerkvena pevka Manica Rotarjeva. Ramovš še leži in ni mogel priti. A kar je izpovedalo to dekle, mi zadošča: vidim, da so hoteli vaši nasprotniki splesti intrigo, ki naj bi vas uničila. A v svoji mržnji so postopali preveč neumno. Sodišče se ne dá zlorabljati in jaz se jim ne dam za španskega inkvizitorja.»

«Saj to menda tudi veste, da sem odklonil župnikov poziv, naj govorim na njegovem shodu in da sem se shodu popol-

noma umaknil iz Zalesja?» je vprašal Svetlin.

«Vem. A prav ti dve dejstvi naj bi dokazali vašo krivdo. Odrkli ste sodelovanje, pravijo, ker ste župnikov politični in osebni protivnik, a odšli ste iz vasi, da bi prikrili svoje duševno vodstvo pri opoziciji,» je dejal sodnik. «Lumparija! Pa se ji po vsem, kar čitam in slišim o metodah Zdražbovcev, prav nič ne čudim.»

Sodnik je pozval zapisnikarja, mu narekoval, in v desetih minutah je bil Svetlin zopet na cesti...

Pred sodiščem so ga čakali Strojcar, Grčar in Prek z ženo. «Hehe, še je pravica na svetlu!» je triumfal učitelj. Lopovstvo si je zlomilo vrat.»

«Pri takih sodnikih politične spletke ne dosežejo uspeha. Toda pri raznih drugih uradih, hml!» je dejal nadučitelj.

«Pojdimo, da zalijemo poraz zlobnikov ter trčimo na zmago gesla: «Ne vdajmo se!» je silil Prek, ki je bil rad žejen, da je lahko spuščal iskreno navdušene govorance.

«Hvala vam... Jaz hitim na kolodvor, ker popoldne moram stopiti še pred druge, brčnas strože sodnike,» je rekel Svetlin in se poslovil...

Popoldne ob štirih je stal pred knezoškofijskim konsistorijem, ob pol sedmih se je že vozil nazaj v Globoko — kot obsojenec.

Obravnava je bila kratka, saj zagovora mu niso dovolili, ko je brez oklevanja priznal:

1.) da se je prečistitemu gospodu župniku uprl, šel vzlic njegovi prepovedi k liberalcu Grudnu ter ga je tudi pozneje obiskal;

2.) da je brez knezoškofijske jurisdikcije izvršil eksorcizem,

3.) da je vpričo župnika Zdražbe in kaplana Torkarja izjavil, da ni bilo, da ni in ne bo hudiča ter je to trditev izustil opelovano celo vpričo župnih vernikov;

Trboveljski premog in drva

Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220. Plašilo tudi na obroke.

Aleksander Knez

pooblaščen senzal Ljubljanske borze se priporoča za izvrševanje

vseh borznih naročil

posebno za posle v efekti, vseh vrstah žita in moke, jajc, sena, slame, fižola, vina itd. itd.

Brzjavi: Knez Ljubljana Telefon 80

Reform

steklenice za vkuhanje sadja in povrtnice so najboljše in najcenejše. 30

Glavna zaloga za vso državo:

Lovro Petovar, Ivanjkovci.

Istotam se dobijo Zupančeve knjige „Konzerviranje sadja in povrtnin za domačo uporabo“ v slovenski in hrvaški izdaji.

Gospodinja, naročitelj

VII. Bečki

mednarodni velesajam

7. — 14. septembra 1924

Povoljna kupovna prilika za vse struke

Najboljše izbor! Bezkonkurenčne cene!

Veliki uspeh Bečkov proljetnog velesajma 1924

100.000 kupaca

Velika glazbena i kazališna proslava grada Beča

Razjašnjenja:

WIENER MESSE, WIEN VII

kao i putem počasnog zastupstva

u Ljubljani:

AUSTR. KONZULAT, Turjaški trg 4
JOSEF ZIDAR 1839a

FINANCIRAMO

manjša dobičkanosna, že obstoječa podjetja v mestu ali na deželi. Posamezne vloge ne nad 100.000 Din. Sodelovanje le v komercialnem vodstvu. Poudarbo se prosijo pod „Manjša podjetja“ na upravo „Jutra“.

4201a

Originalne (prave) potreščine

(fixat, preserrat) za

„Opalograph“

kakor tudi kompletne aparate dobite samo pri

L. BARAGA, LJUBLJANA, Seaburgova ul. 6/I.

Pension in restaurant „MIRAMARE“

4504-a

RICCIONE (ITALIJA)

Hrana in stan v mesecu septembru Lit 23.—

Hitite! Ce se hočete udeležiti

fotografske tekme. — 30 milijonov avstr. kron nagrad. Pokažite našo lepo zemljo tujcem v najlepšem albumu. Pojasnila daje „SANITAS“. Celje 9. 4001/a

Okrožni zdravnik v Šoštanju

dr. FERDO KORUN

zopet 4552-a

redno ordinira

za vse zdravilstvo.

Lesna industrija

Strokovnjak z 10 letno prakso, zmožen organizator in kalkulator, knjigovodja-bilancist, korespondent (slovenski, nemški, hrvaški, italijanski, francoski) z znanjem vseh žagoobratnih in gozdnih del,

išče službo.

Ponudbe pod „LES“ na upravo „Jutra“.

4562a

Dr. Fran Marinič

zdravnik v Mariboru, Trubarjeva ul. 11

(poleg moškega učiteljice)

zopet redno ordinira

od 9. do 11. in od 14. do 16.

Zadružna hranilnica

registrovana posojilna in gospodarska zadruga z o. z.

v Ljubljani

Sv. Petra cesta št. 19

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje najugodnejše.

Večje in stalne vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru.

Daje posojila proti vknjižbi, poroštvo in zastavitvi.

1853a

Zahvala.

4550/a

Za vse ob času bolezni in smrti naše preljube, nepozabne gospe

Cenke Jerele

poštarice v pokoju

v tolažilnih besedah in dobroto njih dejanjih podane dokaze priscrpnega sočutja in odkritja sozolja se tem potem najtopleje zahvaljujemo. Enako zahvalo izrekamo tudi onim, ki so z darovanjem mnogobrojnih vencev in šopkov počastili spomin blagopokojne in s tem blagodejno povečali lepoto spoveda k večjemu počitku.

Prav posebno zahvalo pa smo dolžni prečistitemu gospodu duhovniku z Dvora, kakor tudi «Sokolu» v Mojstrani, ki je v svoji vzgledni požrtvovalnosti in brezprimerni ljubezni do bivše članice dejansko omogočil bratskemu, enaka čustva goječemu «Jesenškemu Sokolu», da se je s svojo godbo in pevskim zborom vred udeležil pogreba ter z ganljivimi žalostniškami najslajnejše posvedočil iskreno, med društvenimi člani vladajočo bratsko ljubo.

Kar najtoplejšo zahvalo pa naj sprejme odbornik «Jesenškega Sokola» gosp. Ravnik za globoko občuteni, v srce segajoči in umirilo časteti nagovor ob odprtem grobu.

Zahvaljen bodi še zastopnik podružnice planinskega društva na Jesenicah in vsakdo, ki je spremljal pokojnico «na tisto tiho domovanje».

V Mojstrani, dne 24. avgusta 1924.

Josip Jerele, soprog.

Makso in Rudolf Debevo, brata.

Ivana Lenček, roj. Debevo, sestra.

Vsak, ki si hoče osigurati 25 odstotno znižanje vozniških cen na

Graški sejem z lovsko in sportno razstavo

od dne 30. avgusta do dne 8. septembra

kupi takoj potne izkaznice in vozovnice v predprodaji v podružnicah avstr. prometne pisarne tu- in inozemstva pri TENDLERJU, GRAZ, Herrengasse 16, ali pa pri ALOMA COMPANY, LJUBLJANA.

4553a